

T.C. İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı

**SUÇA SÜRÜKLENMİŞ ÇOCUKLARDA ANNENİN ONTOLOJİK İYİ-
OLUŞU İLE ÇOCUĞUN ÖZ-KONTROL DÜZEYİ ARASINDAKİ
İLİŞKİDE TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLAR VE BİRİCİKLİK
ALGISININ ARACILIK ETKİLERİNİN BELİRLEMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tuğçe Rabia TUNCEL

Danışman: Doç. Dr. Ömer Faruk ŞİMŞEK

İstanbul, 2016

T.C. İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı

**SUÇA SÜRÜKLENMİŞ ÇOCUKLARDA ANNENİN ONTOLOJİK İYİ-
OLUŞU İLE ÇOCUĞUN ÖZ-KONTROL DÜZEYİ ARASINDAKİ
İLİŞKİDE TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLAR VE BİRİCİKLİK
ALGISININ ARACILIK ETKİLERİNİN BELİRLEMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan: **Tuğçe Rabia TUNCEL**

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “ Suça Sürüklenmiş Çocuklarda Annenin Ontolojik İyi Oluşu ile Çocuğun Öz- Kontrol Düzeyi Arasındaki İlişkide Temel Psikolojik İhtiyaçlar ve Biriciklik Algısının Aracılık Etkilerinin Belirlenmesi ” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

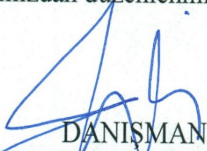
Tuğçe Rabia TUNCEL

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

30/06/2016

Enstitümüz **Klinik Psikoloji** yüksek lisans öğrencilerinden **135180150** numaralı **Tuğçe Rabia TUNCEL** "İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**Suçta Sürüklenmiş Çocuklarda Annenin Ontolojik İyi Oluşu İle Çocuğun Öz-Kontrol Düzeyi Arasındaki İlişkide Temel Psikolojik İhtiyaçlar ve Biriciklik Algısının Aracılık etkilerinin Belirlenmesi**" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 20/06/2016 tarih ve 2016/10 sayılı toplantısında seçilen ve Sefaköy Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin 48. maddesi gereğince (50) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile ~~Kabul/Red veya Düzeltme~~ kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 3 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
DOÇ.DR. ÖMER FARUK ŞİMŞEK

ÜYE
PROF.DR.MEHMET ENGİN DENİZ

ÜYE
YRD.DOÇ.DR. MUHAMMET AYAZ

ÖNSÖZ

Çocuklar psiko-sosyal gelişimleri ailesi ve çevresi ile şekillenmektedir.Çocukların hayatında ebeveynleri aktif rol oynamaktadır.Bu nedenle anne ve babanın çocuklarına karşı yönlendirmeleri ve tutumları oldukça önemlidir.Ebeveynler çocuklarına karşı bu alanlarda bilinçli davrandıkları zaman çocuklar sağlıklı bir çevre edinir ve sağlıklı bir yaşam sürdürürler.Bu süreçte ebeveynlerin kendi süreçleride oldukça önem taşımaktadır.Yapılan araştırmalara göre son yıllarda çocukların suça sürüklenme oranı oldukça artış görülmektedir. Suç oranlarının artmasının çocukların çevresel, psikolojik, ekonomik gibi birçok nedeni bulunmaktadır. Suça sürüklenmiş çocuklara bakıldığında ailelerinin çocuklarına karşı yeterli bakımı sağlayamadıkları, sert ve yanlış disiplini, çocuklarını reddetmesi ve çocuklarını ihmal etmeleri gibi nedenlerin olduğu tespit edilmiştir.Çocuklar yaşadıkları ülkenin geleceğidir.Suç oranı yıllar geçtikçe artması ülkenin geleceğide tehit etmektedir. Sağlıklı ve huzurlu bir toplum oluşmasının yollarının en önemlilerinden birisi ülkenin suç oranının azalmasıdır.Suç oranlarının düşürülmesi için suç işleyen bireyler üzerinde çeşitli çalışmalar yapılarak suçun nedenleri geniş çapta incelenmesi gerekmektedir.Yapılan bu araştırmada; suça sürüklenen çocukların annelerinin ontolojik iyi oluşunun çocuğun öz kontrolüne etkisinde çocuğun biricilik algısı ve temel ihtiyaçlarının doyumu incelenmiştir.

Lisans ve Yüksek Lisans eğitim hayatım boyunca bilgilerimi ve deneyimlerini benimle paylaşan,sorularıma bıkmadan cevaplayan,tez sürecimin başından sonuna kadar ilgilenen ve destek veren tez danışmanım Doç. Dr. Ömer Faruk ŞİMŞEK'e teşekkür ederim.

Yüksek Lisans eğitim döneminde tanıştığım, bilgilerinden ve tecrübelerinden faydalanabilme fırsatı bulduğum, aynı zamanda tez jüri üyelerim olan Prof. Doç.Dr. Mehmet Engin DENİZ ve Dr. Muhammed AYAZ' a beni kırmayıp zamanını ayırdıkları için teşekkür ederim.

Beni bu zamanlara kadar yetiştirip bu günlere getiren,maddi manevi desteklerini esirgemeyen,beni sürekli destekleyen, yaşamımın her alanını kolaylaştıran ve tez sürecime yardımcı olan babam Naci TUNCEL ve annem Yurdagül TUNCEL'e teşekkür ederim.

Tez süreci boyunca bütün sorularımıza cevap veren bıkmadan zor zamanlarımızda yardım eden Arş. Gör. Ezgi İLDİRİM ÖZCAN' a teşekkür ederim.

Tez sürecime editörlük eden ve bu süreç boyunca bilgilerini ve deneyimlerini esirgemeyen Sosyal Hizmet Uzmanı Mahir HAN'a ve sevgili meslektaşım, iş arkadaşım Psikolog Sevil KELEŞ ve Sosyolog Serap DEMİREZEN'e teşekkür ederim.

Lisans ve Yüksek Lisans eğitim hayatım boyunca yanımda olan ve bundan sonrada hayatımda hep yerleri olacak en yakın arkadaşlarım Merve KIRNA ve Burcu ŞAHİN'e tezimin her bölümüne desteklerinden ve yardımlarından dolayı teşekkür ederim.

Son olarak hayatımda hep kurtarıcılarım olan ve doğdukları günden itibaren yaşamıma anlam katan kardeşlerim İdil ONGUN ve İrem ONGUN'a hayatımda oldukları için teşekkür ederim. İyiki varsınız...

(TUĞÇE RABİA TUNCEL)

ÖZET

SUÇA SÜRÜKLENMİŞ ÇOCUKLARDA ANNENİN ONTOLOJİK İYİ-OLUŞU İLE ÇOCUĞUN ÖZ-KONTROL DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLAR VE BİRİCİKLİK ALGISININ ARACILIK ETKİLERİNİN BELİRLEMESİ

TUNCEL, Tuğçe Rabia

Klinik Psikoloji Yüksek Lisans

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ömer Faruk Şimşek

Haziran, 2016

Yapılan bu araştırmada Suçta sürüklenen çocukların suç işleme nedenleri psikolojik olarak çeşitlik alanlarına bakılmış olup annelerinin çocuklar üzerinde suç işlemelerine etkisi incelenmiştir. Suç işleyen çocukların örneklemini İstanbul ilinde bulunan mahkeme kararı ile danışmanlık tedbiri alan suçta sürüklenmiş 100 çocuk ile bu çocukların annelerinin katılımı sağlanmıştır. Veri toplama araçları olarak çocuklara demografik soru formu, Öz-Kontrol Ölçeği, Biricilik Ölçeği, Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği; annelerine ise Ontolojik iyi oluş ölçeği uygulanmıştır. Veriler SPSS 22.0 paket programından ve Lisrel 8.51 paket programından yararlanılarak analizler yapılmış ve sonuçlar elde edilmiştir. Edinilen bulgularla hipotez doğrulanmaya çalışılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, suçta sürüklenen çocukların annelerinin ontolojik iyi oluş' u çocuğun öz kontrol düzeyi arasındaki ilişkide temel psikolojik ihtiyaçların ve biricilik algısının aracılık etkisinin olduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler; Suçta sürüklenen çocuk, ontolojik iyi oluş, biricilik algısı, öz kontrol, temel psikolojik ihtiyaçlar

ABSTRACT

DETERMINING THE EFFECTS OF JUVENILE PUSHED TO CRIME ONTOLOGICAL WELL – BEING OF THE MOTHER THROUGH THE BASIC PSYCHOLOGICAL NEEDS AND UNIQUENESS OF PERCEPTION BETWEEN THE CHILD'S LEVEL OF SELF CONTROL

TUNCEL, Tuğçe Rabia

Klinik Psikoloji Yüksek Lisans

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ömer Faruk Şimşek

June, 2016

This study was investigated the effects of delinquent the effect of something on mothers about the juvenile pushed to crime psychologically groomed at the various areas. In this research giving counseling measures who 100 juvenile pushed to crime and its involvement of its mother was provided. Demographic questionnaire, self-control scale, uniqueness scale, basic psychological needs scale, the weller being of its mother ontological scale was administered to children as data collection tools. SPSS 22.0 software packet and LISREL 8.51 software package made analysis and the results were obtained. Hypothesis with the verities has been tried to be confirmed. According to verities made as a result of research, it was seen that there were mediating effect of basic psychological needs and uniqueness of perception on ontologically weller being of mothers of children juvenile pushed to crime in the relationship between the child's level of self-control.

Keywords: self-control , ontological weller being, uniqueness, basic psychological needs .

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	VI
ÖZET.....	VIII
ABSTRACT.....	IX
İÇİNDEKİLER.....	X
TABLolar LİSTESİ.....	XII
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XIII
EKLER LİSTESİ.....	XIV
BÖLÜM I: GİRİŞ.....	1
1.1. PROBLEM DURUMU.....	1
1.2. AMAÇ VE HİPOTEZ.....	2
1.3. ÖNEM.....	3
1.4. TANIMLAR.....	4
BÖLÜM II: KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
2.1. SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUK.....	5
2.1.1 Türk Hukuk Sisteminde Suçlu Çocuk.....	7
2.2. ÇOCUKLARIN SUÇA SÜRÜKLENME NEDENLERİ.....	8
2.2.1 Bireysel Nedenler.....	8
2.2.2 Çevresel Nedenler.....	10
2.3. ONTOLOJİK İYİ OLUŞ.....	12
2.4. KİŞİSEL BİRİCİKİLİK ALGISI.....	15
2.5. TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLAR.....	16
2.5.1 Özerklik İhtiyacı.....	17
2.5.1 Yeterlilik İhtiyacı.....	18
2.5.1 İlişkili Olma İhtiyacı.....	19
2.6. ÖZ KONTROL.....	19
BÖLÜM III: YÖNTEM.....	23
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	23
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	24
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	25
3.3.1 Demografik Soru Formu.....	25
3.3.1 Kişisel Biriciklik Algısı Ölçeği.....	25
3.3.1 Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği.....	26
3.3.1 Öz - Kontrol Ölçeği.....	26
3.3.1 Ontolojik İyi Oluş Ölçeği.....	26
2.4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ.....	27

BÖLÜM IV: BULGULAR	28
4.1. BETİMSSEL İSTATİSTİK BULGULARI.....	28
4.1.1 Faktörler Arasındaki Kolerasyon İlişkisi	32
4.2 YOL ANALİZİ SONUÇLARI	34
4.2.1 Ölçme Nodelinin Test Edilmesi	34
4.2.2 Yapısal Modelin Test Edilmesi.....	42
BÖLÜM V:TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	45
5.1. TARTIŞMA	45
5.2. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	49
5.3 SINIRLILIKLAR.....	50
KAYNAKLAR.....	52
EKLER.....	56
ÖZGEÇMİŞ.....	68

TABLULAR LİSTESİ

TABLULAR

Tablo 3.1	: Suça Sürüklenen Çocukların Cinsiyet ve Yaş Dağılımları.....	25
Tablo 4.1	:Suça Sürüklenen Çocukların Eğitim Durumu.....	28
Tablo 4.2	:Suça Sürüklenen Çocukların Ebeveynlerinin Demografik Bulguları.....	29
Tablo 4.3	:Suça Sürüklenen Çocukların İşledikleri Suça İlişkin Bulgular.....	31
Tablo 4.4	:Faktörler Arası Katsayı Değerleri.....	33
Tablo 4.5	:Ölçme Modeline göre Değişkenler Arası Uyum İyiliği Değerleri.....	34
Tablo 4.6	: Ölçme Modeline İlişkin Faktör Yükleri,Standart Hata Değerleri ve T Değerleri.....	40
Tablo 4.7	:Örtük Değişkenler Arasındaki İlişki.....	43
Tablo 4.8	:Yapısal Modeline Göre Değişkenler Arası Uyum İyiliği Değerleri.....	42

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİLLER

Şekil 3.1	: Araştırma Modeli.....	23
Şekil4.1	:Değişkenlerin Standardize Edilmiş Katsayı Değerleri.....	35
Şekil 4.2	: Değişkenlerin T-Values Katsayı Değerleri.....	38
Şekil 4.3	: Yapısal Eğitlik Modelinin Standardize Edilmiş Faktörler Arası Parametrik Değerleri.....	44

EKLER LİSTESİ

EKLER

Ek-1. Kişisel Biriciklik Algısı Ölçeği	56
Ek-2. Öz Kontrol Ölçeği.....	57
Ek-3. Demografik Soru Formu.....	58
Ek-4. Temel Psikolojik İhtiyaçlar.....	65
Ek-5. Ontolojik İyi Oluş Ölçeği.....	68

BÖLÜM I

GİRİŞ

Suç kavramı insanlık tarihi kadar eski bir olgudur.Çocuk suçluluğu sadece ülkemizin değil bütün dünyanın ortak sorunudur.Her ne kadar çocuk suçluluğu hukuki bir sorun olarak görülsede aslında sosyal ve psikolojik sorunların bir parçasıdır.Birçok bilim insanı tarafından çocuk suçluluğu ve nedenleri araştırmalara konu olmuştur.Çocukları suça iten en önemli nedenlerden biri de ebeveynlerinin çocukların üzerindeki etkisidir.

Çocuklar çevresindeki bireylere karşı davranışlarını ebeveynleri ve öğretmenlerinde öğrendikleri deneyimler doğrultusunda şekillenir.Çocuğa ilk doğduğu andan itibaren bakım veren ve yaşamını her alanında ebeveynlerinin etkisi bulunmaktadır(Yavuzer, 2012).Annenin, çocuğuna suç işleme süreçlerinede etkisinin olabileceği düşünülmüştür.Yapılan bu araştırmada çocukların suç işleme nedenleri ve annenin bu süreçte çocuğa etkisi incelenmiştir.

Yapılan araştırmanın birinci bölümünde, araştırmanın problemi, amacı,önemi ve hipotezleride n bahsedilmiştir.Araştırmanın ikinci bölümünde; araştırma ile ilgili kuramsal bilgilere yer verilmiştir.Üçüncü bölümde; araştırmanın yöntemi, modeli ve örneklemeden bahsedilmiştir.Dördüncü bölümde; araştırma sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiş olup beşinci bölümde ise araştırmanın sonucu, önerileri ve tartışmalara yer verilmiştir.

1.1. PROBLEM DURUMU

Çocukların yetişkinlerden farklı olarak bakım veren bir birey tarafından korunmaya ve bakıma ihtiyaçları vardır. Bu kısımda özellikle annenin rolü oldukça önemlidir. Aile içerisindeki çocuğun karmaşa yaşaması, ebeveyn ile kurduğu bağ, annenin kendi kişilik süreçleri ve hayata bakış açısı çocuğun yaşamını da etkilemektedir.

Araştırmada suça sürüklenen çocukların annelerinin ontolojik iyi oluş düzeylerinin suça sürüklenen çocukların öz kontrolüne etkisinde çocuğun biriciklik algısının ve temel psikolojik ihtiyaçlarının aracılık etkisi incelenmektedir. Edinilen bu bilgiler doğrultusunda araştırmanın hipotezleri ve alt problemleri oluşturulmuştur.

1.2. AMAÇ, HİPOTEZ VE ALT PROBLEMLER

Çocukların suça sürüklenmelerinin birçok farklı nedeni vardır. Anneler çocuklarının doğdukları andan itibaren yaşamlarının her alanını da bulunmakta olup aynı zamanda anne çocukların yaşamlarına yön veren ve şekillendiren en önemli etkenlerden biridir. Annenin çocuğu üzerindeki bu kadar etkisi üzerine çocukların suç işlemlerine de etkisi olabileceği düşünülmektedir. Yapılan bu araştırmanın amacı; Suça sürüklenen çocukların annelerinin ontolojik iyi oluş düzeyleri çocukların öz kontrolüne etkisinde çocuğun biriciklik algısının ve temel psikolojik ihtiyaçlarının aracılık etkisinin belirlenmesidir. Bu bağlamda aşağıdaki bulunan hipotezlere yanıt aranmıştır.

Araştırmanın genel amacına bağlı olarak, araştırmanın hipotezleri aşağıda verilmiştir:

- 1) Annenin ontolojik iyi oluşu ile çocuğun öz kontrol düzeyine etkinde çocukların biriciklik algısının aracılık rolü etkisi vardır.
- 2) Annenin ontolojik iyi oluşu ile çocuğun öz kontrol düzeyine etkinde çocukların temel psikolojik ihtiyaçlarının aracılık rolü etkisi vardır.

Araştırmanın genel amacına bağlı olarak, araştırmanın alt problemleri aşağıda verilmiştir:

- 1) Annenin ontolojik iyi oluş ile çocuğun kişisel biriciklik algısı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 2) Çocuğun kişisel biriciklik algısı ile çocuğun temel psikolojik ihtiyaçları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 3) Çocuğun kişisel biriciklik algısı ile çocuğun öz kontrolü arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 4) Çocuğun temel psikolojik ihtiyaçları ile çocuğun öz kontrolü arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. ÖNEM

Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin; 1. Madde 10 Fıkrasına göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, 18 yaşına kadar her insan çocuk sayılır. Çocuklar küçük yaştan kendilerinin üstlenebileceği suçluluk dürtülerine sahiptirler. Çocuklar, psiko-sosyal gelişimini tam olarak sağlayamamış bireyler oldukları için bu dönemde suç işlemiş çocukların suçlu değil, suç a sürüklenmiş çocuklar olarak tanımlanmasının daha doğru olacağı düşünülmektedir (Yörükoğlu,1997:214). Çocuk suçluluğu birçok açıdan dünyadaki bütün toplumların ortak problemidir.

Çocukların suç işlemesine etki eden birçok çevresel ve bireysel faktörler bulunmaktadır. Eski zamanlardan günümüze kadar bilim adamları suçluluk nedenlerini araştırmalarına konu olarak incelemişlerdir. Literatüre bakıldığında suç a sürüklenmiş çocuklarla ilgili yapılan araştırmalarda; çocukların aile ilişkileri, akran grupları, yaşanan çevre, okul, öğretilmiş censesizlik, aile tutumları ve bağlanma, muherrer suçluluk faktörleri araştırılmıştır fakat çocukların davranışlarının kontrol etmesi, kendilik algıları, temel psikolojik ihtiyaçları ayrıca çocukların annelerinin ontolojik iyi oluşlarını ölçen bir araştırmaya literatürde rastlanmamıştır.

Suç a Sürüklenen çocuklar üzerinde yapılan bu araştırmada;. çocukların demografik özellikleri, temel psikolojik ihtiyaçları, biriciklik algısı, öz kontrolü; çocukların annelerinin ise ontolojik iyi oluşları faktörleri göz önüne alınmıştır. Yapılacak olan bu araştırmada benzer literatür çalışmalarına dayanarak hipotezler doğrulanmaya çalışılmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre suça sürüklenmiş olan çocuklar ile çalışan kurumların çocukları yönlendirmek ve psikolojik olarak çocukların durumunun anlamak, doğru bir yol çizmek adına önemli olacağı düşünülmüştür. Ayrıca bu alanda çalışan meslektaşlarıma suça sürüklenen çocuklar ile çalışma süreçlerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. TANIMLAR

Suç : Suç, bir toplumda haksız sayılan, yazılı-yazısız kurallarla yasaklanan ve yaptırımlara bağlanan davranış ve eylemlerdir (Ozankaya, 1984:110)

Çocuk: Erken yaşta reşit olma durumu olsa bile, 18 yaşını doldurmamış bireylere denir. (5395 Çocuk Koruma Kanunu)

Suçta Sürüklenen Çocuk : Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuk.(5395 Çocuk Koruma Kanunu)

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLAR

“Suçlu Çocuk yoktur, suça itilmiş çocuk vardır.” (Yavuzer, 1996: 31).

“Suç, şiddet tanımı içerisinde yer alan ve çeşitli boyutlarıyla ele alınması gereken bir kavramdır. Suçun tek boyutlu incelenmesi şüphesiz kavramı anlamak açısından yanıltıcı olabilir. Sapma davranış, anti-sosyal davranışla baş gösteren suç kavramı daha ciddi bir yapıdır ve çözümlemesi de bir o kadar zordur. Kişilikteki ufacık bir bozukluk bu açıdan suça doğru yönelmede kritik bir nokta olabilir. Ancak her türlü sapma davranışı veya antisosyal davranışı suçla bağlantılandırmak ve suça doğru bir yönelim olduğunu söylemek yanıltıcı olabilir. Bu açıdan suçun tanımı, suçlu kişi ve suç olgusunu iç içe geçen kavramlar olarak incelemek gerekmektedir. “(Orçin,2013:18)

Suçluluk bireyin çevresinde bulunana diğer bireyler ile yaşadıkları sorunların bütünüdür. “Lowrey’e göre suçluluk, bireyle çevresi arasındaki karşılıklı etki ve tepkilerin sonucu oluşur; bu da bireyde bazı özel kişilik durumlarının meydana gelmesine neden olur”. (Yavuzer, 1981)

Suçta psikolojik açıdan bakacak olursak; suçlu bireyler ile ilgili yapılan çalışmalarda psikologlar diğer araştırmacılardan farklı olarak bireylerin ne suç işlediklerinden çok suçlu davranışa odaklanmaktadırlar. (Canter D., 2011)Suç işleyen insanların suçlu davranışı işlemelerinin altında yatan nedenleri araştırmak ve suçu engellemek psikologların asıl ilgilendikleri noktadır.

Blackburn’un (1994) yapmış olduğu çalışmalarda, suçlu bireylerin davranışlarını, yaşamlarını kontrol etme ve düzenleme aşamasında klinik psikologlarının yeri önemli olduğunu vurgulamıştır. (Canter D., 2011) Suçun incelenmesi ve suçlu davranışların oluşmasının nedenlerini araştırmak ve bulmakta psikologların rolü ve önemi oldukça önemlidir.

Psikolojik açıdan suçun incelenmesi diğer bilim dallarının yaptıkları araştırmalara farklı bir bakış açısı sunarak boşlukları tamamlamaktadır. Psikoloji suç ile ilgili birçok açıklamalarda bulunmaktadır. Buda suç çeşitliliğinin fazla olmasından kaynaklanmaktadır. (Canter D., 2011) Bu demektir ki Psikoloji açısından suç çeşitliliği artması sonucunda insanların suç işleme nedenleride bi okadar artmaktadır. İnsanların geçmiş yaşantılarında var olan deneyimleri incelenerek bireylerin suçlu davranışlarını işleminin nedenlerine bakılmalıdır.

Çocuk suçluluğu Dünyanın sorunu olmakla birlikte ülkemizin de önemli sorunlarından biridir. Çocukların suç işleme nedenleri, tekrar suç işlemelerinin engellenmesi, bu çocukların tekrardan yaşamlarının düzenlenme çalışmaları bilim adamlarınca araştırılmaktadır. (Burt, 1925). Bu demektir ki çocukların suçlu davranışlarının altında ki nedenler bulunması sayesinde çocukların tekrar suçlu davranışın işlemini engellenebilir ve çocukların yaşamlarındaki sorunlar çözümlenebilir.

Çocukların suç sayılmasına rağmen önem arz etmeyen küçük suçları işlemini, çocukların kendisini yenebilecek suçluluk dürtüsüne sahip olmasından dolayı gelecekte de suç işleyecekleri anlamına gelmemektedir. Çocukların gelişim dönemlerinin özellikleri gereği kurallara uymayı bilmemesi, ergenlik döneminde ise bu duruma çevresel faktörler, bilgi ve deneyim eksikliğinin dâhil olması toplumsal normlara uyum sağlamalarını zorlaştırmaktadır. Normlara uyum sağlayamayan çocuk yeni bir düzenleme yaparak kabul beklemektedir fakat toplumdan kabul görmeyen çocuğun suça yönelme ihtimali artmaktadır. (Sürücü ve Arslan, 2002)

Çocukların işledikleri suçlu Davranışa ilişkin, çocuk adalet sisteminin asıl odak noktası onların psiko-sosyal sorunları olmalıdır. Çocukların suçlarıyla ilgili karar vermek yerine, onların yaşamlarında var olan psiko-sosyal ve ekonomik durumlarını anlamak ve incelemek gerekmektedir. (Uluğtekin, 2004) Çocukların suça itilmelerinin altında yatan nedenlerine bakılması oldukça önem taşımaktadır. Böylece Çocukların suçlu davranışı neden işlediği, bu davranışı nasıl ve nereden öğrendiği belirlenerek bu davranışların incelenmesi gerekmektedir.

Suç işlemiş çocukların suçlu davranışı nasıl öğrendikleri oldukça önemlidir. Çocukların yaşamlarında en çok zaman geçirdiği ve doğdukları ilk andan itibaren ebeveynleri yanlarında bulunmaktadır. Ebeveynleri ile çocuklar arasındaki ilişki ebeveynlerin çocuklarına karşı gösterdikleri tutumlara bağlıdır. Çocukların aile

yapısı, ailede bulunan birey sayısı, ailenin sosyo kültrel ve ekonomik düzeyi, çocukların toplumsaşmasına etkilemektedir. Sosyal uyum üzerine yapılan araştırmalara göre, ebeveynlerin çocuk üzerindeki ilk deneyimleri oldukça önemli olduğu tespit edilmiştir. Ebeveynleri tarafından ilgi görmüş ve adaletli davranılan bir ortamda yetişen çocukların çevresi ile ilişkilerinde başarılı, kendi kararlarını kendisi verebilen bireyler olmaktadır. Bu durumu Watson ve Badwin'in çalışmalarında kanıtlamaktadır. Bu araştırmalara göre, ebeveynlerinin çocuklarına karşı sevgi dolu, adaletli bir şekilde yetiştirdiklerinde çocuklar ileriki yaşamlarında kendilerini iyi bir şekilde ifade edebilen, değişik fikirler geliştirebilen, toplum içerisindeki ilişkieri iyi olan bireyler olmaktadır. tam tersi bir ebeveyn yaklaşımında yetişen çocuklarda ise çevresindeki bireylere karşı gelme ve dürtüsel davranışlarda bulunan, kendini ifade etmekte zorluk yaşayan bireyler olurlar. (Yavuzer, 2012) Ebeveynlerinin tutumları ve çocuklara olan yaklaşımları oldukça önemlidir. Çocuklar, çevrelerindeki insanlardan öğrendikleri davranışları uygulamaktadırlar. Anne ve babalar çocukların en fazla davranış gözlemleyebildiği bireyler olmasından dolayı ebeveynlerin birbirlerine olan ve çocuklarına karşı sergilediği yaklaşımlar çocukların hayatında oldukça önem taşımaktadır.

2.1.1 Türk Hukuk Sisteminde Suçlu Çocuk

Suçta Sürüklenmiş çocukların belirleyici yasal işlemlerle ilgili olarak Türk Hukuk sisteminde 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanun'un 3. Maddesinde ve TCK kanununun 31. Maddesinde yaş küçüklüğü ile ilgili kanunlar bulunmaktadır.

5395 sayılı kanunun 3. maddesine göre; "kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuk" belirtilir. Aynı kanunun 5. maddesinde bu çocuklar ile ilgili alınabilecek tedbirler yer almaktadır. Bu tedbirler Danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık, barınma tedbirleri olarak yer almaktadır. (Çocuk Koruma Kanunu, 2005)

Türk Ceza Kanunu'nun 31. Maddesine bakacak olursak suçta sürüklenmiş çocuklar ile ilgili yaş küçüklüğü düzenlemeler bulunmaktadır. 5237 Türk hukuk sisteminde çocukların ceza sorumluluğu 5237 sayılı TCK' nin 31'inci maddesinin ilk fıkrasına göre fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamamakta; ancak,

çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilmektedir. (Türk Ceza Kanunu, 2004) Buna göre yaş küçüklüğüne göre çocuk ceza yaş alt sınırının 12 olduğu söylene bilmektedir.

TCK'nın 31. maddesinin 2. Fıkrasına göre; çocuğun 12 yaşını doldurmuş çocuklar ile 15 yaşını doldurmamış çocukların ceza yükümlülüğü açıklamaktadır. Bu bağlamda, on iki yaşını doldurmuş olup da on beş yaşını doldurmamış olanların, çocuğun işlediği suça ilişkin algısal veya fiziksel bir engeli olmama halinde yapmış olduğu suçlu davranışın hukuk alanında suçlu davranışına ilişkin anlamı ve sonuçlarını algılayamaması ve davranış kontrolünü sağlamada zorluk çekiyorsa ceza sorumluluğu bulunmamaktadır. Fakat suç işlemiş çocuklara güvenlik tedbirleri alınabilmektedir. Çocuk hakkındaki suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alınması durumunda 9 yıldan 12 yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde 7 yıldan 9 yıla kadar hapis cezasına hükmü alınmaktadır. Çocuklar için alınan diğer ceza kararlarında ise üçte ikisi düşürülmekte ve her suçlu davranış için verilecek hapis cezası 6 yıldan fazla alınmamaktadır. (Türk Ceza Kanunu,2004)

Aynı maddenin 3. fıkrasına bakıldığında belirlenen yaş grubu ise 15 yaşını doldurmuş olup da 18 yaşını doldurmamış olan çocukları kapsamaktadır. Bu bağlamda suçlu davranışı işlediği anda 15 yaşını doldurmuş olup da 18 yaşını doldurmamış olan çocuklar için suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde 14 yıldan 20 yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde 9 yıldan 12 yıla kadar hapis hükmü alınmaktadır. Çocukların işledikleri suça ilişkin verilen diğer ceza hükümlerinde ise yarısı düşürülmekte olup işlediği her suçlu davranış için verilen hapis cezası 8 yıldan fazla verilmemektedir. (Türk Ceza Kanunu,2004)

2.2. ÇOCUKLARIN SUÇA SÜRÜKLENME NEDENLERİ

Çocuk suçluluğunun nedenleri araştırılırken bir kısım araştırmacılar çocuklardaki bireysel nedenlerden dolayı suç işlediklerini söylerken bir kısım araştırmacı ise çevresel faktörlerden dolayı suç işlediklerini ileri sürüşlerdir. Çocukların suçlu davranışları incelenerek asıl suç işleme nedeni tespit edilmesi gerekmektedir. Böylece çocukların yaşamlarının düzenlenebilir ve suçu tekrar işlenmesini engellenebilir.

2.2.1. Bireysel nedenler:

Çocukların gelişimsel dönemlerini bilmeyen ebeveynleri tarafından yanlış eğitim verilmesi, çocukların suça sürüklenmesine etken olarak görülmektedir. Bu noktada anne ve babaların etkisi oldukça önemlidir. (Sürücü ve Arslan, 2002) Çocukların her gelişim dönemlerine özgü öğrendikleri davranışlar bulunmaktadır. Bu davranışlar gelecek yaşantısında oldukça etkilemektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi çocukların gelişim dönemlerinde ebeveynlerinin verdikleri eğitim oldukça önem taşımakta ve çocuklarının gelecek yaşantılarını etkilemektedir.

Suçlu davranışa ilişkin nedenler incelendiğinde Lombroso'ya göre; insanların fizikî görüşünde ki eksiklikler bireylerin suçlu davranış sergilediğini ifade ederek bu konu üzerinde araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda suçu beden durumunun bir ürünü olarak belirtmektedir. (Yavuzer, 2011) Sonuç olarak Lombroso'ya göre bazı insanların dış görüşleri suç işlemelerine etken olabilmektedir. Vücutlarındaki farklılıklar insanların suç işlemelerine etki edebileceği ortaya konmuştu. Bu demektir ki çocukların diğer çocuklardan dış görüşlerinin farklı olması durumunda suçlu davranışı işleyebilme düşünülmektedir.

Suç işleme konusunda bireysel nedenlere bakıldığında Fiziksel veya psikolojik hastalıkların etkisi olduğu düşünülmektedir. İnsanlardaki hastalıklar ile suç arasındaki ilişkiye bakacak olursak; Epilepsi hastalığına sahip olan bireylerin, epilepsi hastalığının kişinin hayatında bireysel ve çevresel sorunların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. 1991 yılında Lombroso'nun yapmış olduğu araştırmaya göre; suçlu bireylerin arasında epilepsi hastalığına sahip olanların oranlarının fazla olduğu görülmüştür. Bu epilepsi hastalığı olan bireylerin suç işleyeceği anlamında değil, suçlu bireylerin epilepsi hastalığı taşıma sıklığının göz ardı edilemeyecek düzeyde fazla olduğu anlamına gelmektedir. (Yavuzer, 2011) Yapılan araştırmalar sonucunda suçlu davranış sergileyen insanların hastalıklarının olma olasılı yüksek olduğu görülmektedir.

Gizli olan epilepsi sonucunda bireylerin alkol, uyuşturucu madde kullanımı ve öfke gibi birtakım durumlar ortaya çıkabilmektedir. Bazı suç türleri (yangın çıkartma, hırsızlık vb.) bu hastalığın temelinde oluşabilir. Maudsley'e göre, bir sebebi olmadan aniden suç işleyen insanların temelinde epileptik bir durumun söz konusu olduğunu söylemektedir. (Ziyalar' dan akt. Yavuzer, 2011) Bu bağlamda epilepsi hastalığı olan bireyler il suçlu davranış arasında önemli bir ilişki olduğu görülmektedir.

Epilepsi hastalığının dışında psikolojik davranış sorunların içerisinde yer alan psikopatlarla bakılacak olursa; benmerkezci oldukları için kendilerinden başkalarını düşünmezler. Bu insanlar kişiliklerinde bulunan bozukluklardan ve duygusal olarak var olan tepkilerinden dolayı sosyal çevrelerine uyum sağlayamazlar. Toplumsal kurallara uymazlar ve suç işlemleri diğer insanlara göre daha kolaydır. Çocukların ilk yaşlarında suçlu davranış göstermeleri az rastlanmaktadır. Çocuklar oyun ortamında arkadaşlarına kasten canını acıtacak davranışlarda bulunup bundan zevk alıyorsa eğer bu çocuğun gelecek yaşantısında örgütlü suçları işleyen bir birey olabilmektedir. (Yavuzer, 2011) Bu demektir ki, suçlu davranışın oluşmasında kişilik özelliklerinin de etkisi oldukça önemli bir yeri bulunmaktadır. Suça sürüklenmiş çocukların gelecek yaşantılarındaki kişilik bozuklukları olma ihtimali yüksektir.

Çocukların işledikleri suçlu davranışların nedenlerine bakıldığında tek bir faktöre odaklanılmamalıdır. Kişilerdeki bireysel sorunların (fiziksel, psikolojik vb.) suçlu davranışın ortaya çıkmasında tek başına neden olmamaktadır. Bireysel sorunların varlığı kişilerdeki suçlu davranışın ortaya çıkmasında arttıran bir etken olduğu göz ardı edilemez. (Doğan, 1990'dan akt. Fırat, 2009) Çocukların işledikleri suçun tek bireysel nedenlere bağlı olmayacağı için çocukların çevrelerindeki yaşantılarında çocukları suça itebilmektedir.Çocukların çevresel faktörleri de incelenmelidir.

2.2.2.Çevresel Nedenler

Çocukların suça sürüklenmesinin nedenlerine baktığımızda bireysel nedenlerin yanında çevresel nedenlerinde olduğu görülmektedir.Bireysel nedenlerden çok çevresel nedenler çocukların suça sürüklenmelerine etki etmektedir. Çünkü; çocuğun kişilik gelişimi, yaşadığı ortam ve çocuğun davranış şekilleri, çevresindeki bireyler ile iletişimleri suçluluğun oluşmasında önemli rol oynamaktadır. Çevresel nedenlere bakılacak olursa çocuğun okul hayatı, arkadaş ortamı ve aile yaşamı çocuğu suça sürekleyebilecek faktörler arasında yer almaktadır.

Çocukların suça sürüklenmelerine etki eden en önemli çevresel faktörlerden birisiolan aile yapısını inceleyecek olursak çocukların aile içerisindeki konumu, aile bireyleri ile iletişimi, aile içi ilişkileri ve Ebeveynlerinin çocuğu karşı tutumlarının önemli etkenler arasında yer almaktadır.Aile bireyleri ile ilişkisi çocuğun psikososyal gelişimi, özgüvenini ve çocuğun kişilik gelişimini, toplumsal uyumunun oluşmasını

sağlamaktadır. Aile ile çocuk arasındaki ilişkide sağlıklı temeller atıldığında çocuğun kendini ifade edebilmesi daha kolay olacaktır. Sağlıksız, sert tutumları olan aile ilişkisinde, çocuk kendini geliştirmede ve özgüven seviyesinde düşüklük olduğu görülür. Bu çocuklar zaman içerisinde tek başına kalır ve ailede uzaklaşmaya başlar. İleriki yaşlarında çocuklar dürtüsel davranışlar, evden ve okuldan kaçma, sigara, alkol ve madde kullanma gibi davranışlar sergileyerek kendini gösterir. (Doğan, 1990'dan akt. Fırat, 2009) Bu bağlamda ebeveynlerin çocuklarına vermiş oldukları disiplin şekilleri çocuklarının sosyal yaşantılarındaki davranışlarını etkilemektedir. Bu demektir ki, suça sürüklenen çocukların sulu davranışlarında ebeveynleri tarafından yetiştirilme şekilleri etkisi bulunmaktadır.

Suçta sürüklenen çocuklar ve ebeveynleri ile ilgili literatürde birçok araştırma yapılmıştır. Yapılan araştırmalardan bazıları, Glueck'ın yaptığı araştırma olup bu araştırmada 2000 suçlunun %95'inin ailesinin yanlış disiplin verildiği tespit edilmiştir. Başka bir araştırmasına göre 500 suçlu ve 500 suçlu olmayan çocukların suçlu çocukların ailelerinin yanlış tutumlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. (Glueck, 1968'den Akt. Yavuzer, 2011)

Suçta sürüklenen çocuklar ile ilgili araştırma yapan Burt'a göre ise ailelerin çocuklarına tutarsız disiplin vermesi, normal çocukların ailelerine göre suça sürüklenenlerin 5 kat daha fazla olduğu bulunmuştur. Healy ve Bronner da 4000 suçlu üzerine yapmış olduğu çalışmada %40 'ının ailesinin yanlış disiplin ortamında yetiştiği saptanmıştır. (Burt, 1925'ten akt. Yavuzer, 2011) Sonuç olarak çocuklara verilen disiplinin çocuğun toplumdaki yerine ve uyumunu önemli derecede etkilemektedir. Bu demektir ki, aynı zamanda ailenin önemi çocukların suçlu davranışı üzerinde tekrardan vurgulanmaktadır.

Ergenlik döneminde olan çocuklara bakıldığında aile bireyleri içerisinde kötü davranışlar sergileyen bireylerin olması durumunda, bu kötü davranışları çocuğun yansıma ihtimali yüksektir. Çocukların aile içerisindeki kötü davranışlar kadar olmasada arkadaş çevresinde olan kötü davranışlar da çocuğa etkileme ihtimali vardır. (Yavuzer, 2012) Çocukların aile bireyleri kadar çevresinde bulunan arkadaş gruplarının da suçlu davranışı sergilemesinde etkisi olabilmektedir. Bu demektir ki aile ve arkadaş grupları arasında çocuk kötü davranışlara mağruz kalması sonucunda bu davranışları öğrenir ve öğrendiği davranışları çevresine uygulamaya başlamaktadır.

Ebeveynlerin çocukların davranışları üzerindeki etkilerinden bahsederken aynı zamanda ebeveynlerinden ayrılma, ölüm gibi faktörler ile karşılaştığında çocuklar bir çok konularda eksik büyümektedir. Bu eksiklikler çocuklarda sapma davranışları ve suça yönelik davranışlar sergilediği görülmüştür. Literatürde yapılan araştırmada suça sürüklenmiş olan çocukların %22' sinin ailesinin dağılmış olduğu ve bu çocukların %45'nin ise ebeveynlerinden bir süre ayrı kaldığı saptanmıştır. (Yavuzer, 2012) Bu bağlamda ebeveynlerinden kopmuş olan çocukların suçlu davranışlar sergileyebilmektedir.

Ailesinden kopmuş olan ve dezavantajlı çocuklar (sokaklarda yaşayan veya çalışan) normal çocuklara oranla suça sürüklenmeleri daha yüksektir. Bu çocuklar sokakları bir kaçış yolu olarak görselerde sokaktaki hayata katlamamaktadırlar. Bu çocukların sokağa itilmesindeki en önemli etken aile dinamikleri ve ebeveynlerinin tutumlarıdır. (Heins, 2005'ten akt Orçin, 2013)

2.3. ONTOLOJİK İYİ OLUŞ

Neugorten' in 1961 yılında ortaya koyduğu yaşam doyumu, bireylerin istekleri ve sahip olduklarını karşılaştırması sonucunda ortaya çıkan durumdur. (Özer ve Karabulut' tan akt. Çetinkaya, 2011) Yaşam Doyumu, kişiler hayatlarını pozitif olara incelemesi sonucunda yaşamlarına dair neden ve niçin sorularının üzerinde durmasıdır. Hayatlarındaki pozitif olarak incelemesinden kastedilen, yaşamlarındaki mutlu, doyum ve olumlu duygu yönleri gibi bireylerin iyi olma durumlarıdır. (Karataş 1988'den Akt. Çetinkaya, 2011) Bu demektirki kişilerin yaşamlarından mutlu olmaları sonucunda iyi olma düzeyleride artmaktadır.

Bilim İnsanları tarafından Mutluluk çeşitli şekillerde ele alınmıştır. Psikologlar ise mutluluk yerine mutsuzluk kavramı üzerinde durmuşlardır. (Özer ve Karabulut' tan Akt. Çetinkaya, 2011) Davranış bilimciler bu durumu son 15 yıl içerisinde mutluluk üzerine çeşitli araştırmalar yaparak farkı kapatmışlardır. Lyubomirsky, King ve Diener (2005) mutluluk ile ilgili yaklaşık 200 makale taraması sonucunda Mutluluğun sonuçlarının olumlu sonuçlar ile bağlantılı olduğu görülmüştür. (Diener, Oishi ve Lucas, 2009'dan Akt Çetinkaya) Mutluluk kavramı sosyal psikologlar tarafından yaşam doyumu veya öznel iyi oluş olarak kullanılır. (Özer ve Karabulut' tan Akt. Çetinkaya, 2011) Bu demektirki Psikologlar açısından öznel iyi oluş ve yaşam doyumu insanların mutluluk düzeyleri ile eş değer

olarak görülmektedir. İnsanlar ne kadar mutlu bir yaşantıya sahipse yaşam doyumu ve öznel iyi oluş düzeyi aynı yönde yükselmektedir.

Psikoloji alanında iyi oluş'un yanı sıra bireylerin davranış bozuklukları üzerinde durmaktadır. Zaman ilerledikçe Pozitif psikoloji ile birlikte öznel iyi oluş'unda üzerinde durmaya başlanmıştır.1990'lı yıllarda yapılan araştırmalar sonucunda sadece bir araştırma pozitif psikoloji ile ilgili oluşu tespit edilmiştir. (Myers ve Deiner'den akt. Reisoğlu, 2014) Pozitif psikoloji, insanların yaşamlarını olumlu yönde etkileyen faktörleri ele almaktadır. Bunlar bireylerin yaşamlarında stresle baş etme, yaşamlarını doyuma ulaştırarak sürdürme, sorunlarını aşma konuları ile ilgilidir. (Mcknight, Huebner ve Suldo, 2002'den akt Reisoğlu, 2014) Bu bağlamda pozitif psikoloji bireylerin öznel iyi oluş düzeylerini arttırmaya yönelik konuların üzerinde durmaktadır.

Pozitif psikoloji alanının da bulunan Öznel iyi oluşa baktığımızda bireylerin yaşamındaki bilişsel ve duygusal değerlendirme yapılmasıdır. Öznel iyi oluş olumlu duygular, olumsuz duygular ve yaşam doyumunu kapsamaktadır. (Tuzgöl Dost, 2005) Öznel iyi olma durumu düşük olan bireylerin yaşamlarında ki olumsuz duygular fazlaşır ve kendini mutsuz hisseder. Öznel iyi olma durumu yüksek olduğunda ise kişilerin olumlu duyguları artar, kişi kendini mutlu hissetmeye başlar ve bununla birlikte yaşam kalitesi, doyumu artmaktadır.

Öznel iyi oluş'un ilgilendiği olumlu duygulanımdan kastedilen mutluluk, neşe, güven, ilgi gibi duygulardan oluşmaktadır. Olumsuz duygulanımlar ise öfke, üzüntü, korku, nefret, suçluluk gibi duyguları içermektedir. Öznel iyi oluş anlık duygulardan ziyade kişinin yaşadığı uzun süreli "duygu durum" 'a öncelik vermektedir. (Diener, Suh, Lucas, Shmith, 1999'dan akt. Tuzgöl Dost, 2005) Bu bağlamda insanların öznel iyi oluş düzeyleri uzun süreli yaşadığı duygulanım sonucunda belirlenmekte olup insanların duygu durumuna göre de öznel oluş düzeyi yükselmekte veya düşmektedir.

Diener'e göre, bireyler olumlu duygulanımlarının fazla olması sonucunda yaşam doyumlarının yükseldiği görülmüş olup böylece kişilerin öznel iyi oluş yaşamışlardır. Öznel iyi oluş, bireylerin iyi yaşam sürmeleri veya ruhsal durumları ile ilgili konularına değil onların yaşamlarını kendilerinin değerlendirebilmeleri üzerine durmaktadır. (Tuzgöl Dost, 2005) Bu bağlamda öznel iyi oluş'ta bireylerin

kendi yaşamlarını kendilerinin değerlendirmesi vurgulanmaktadır.Bu noktada bireyler ön plana çıkmakta olup bireylerin o anki duygu durum ve psikolojik süreçleride oldukça önemlidir.

Öznel iyi oluş bireylerin duygusal alanının işevuruk tanımlarının ve ölçmelerinin kişilerin hayatlarını ele almak yerine onların yaşamlarındaki duygusal akışı ve yaşam doyumunda bulunan “Yaşam” kelimesinin aslında ne anlam ifade ettiği noktrasında eksikliğin olmasından dolayı Şimşek (2009) yılında bu kavramı ele alarak Ontolojik İyi Oluş kavramını ortaya koymuştur.Ontolojik iyi oluş’un farkı, bireylerin yaşamlarındaki geçmişini, şuan ki yaşamını, geleceğini birlikte ele alıp ve yaşamının proje olarak değerlendirilmesidir.(Şimşek, 2009) Bu demektir ki bireylerin yaşamlarını komple değerlendirme yapması sonucu bir proje ortaya koymasıdır.Bu proje insanların yaşam amaçlarını ortaya koymaktadır.

Ontolojik iyi oluşta geçen yaşam projesi kavramında anlatılmak istenilen, bireylerin yaşamlarını tümüyle kapsayan yani geçmişini, şimdiki yaşantısı ve geleceğini içeren proje olduğunu düşünülmektedir.Ontolojik iyi oluşta geçmiş kavramı incelendiğinde; bireylerin yaşam projelerini değerlendirmeleri sonucu olumlu duygularda çıkabilir, olumsuz duygularda.Şimdiki zaman kavramına bakıldığında, bireylerin şuan ki yaşamını kapsamaktadır.Aynı zamanda kişinin yaşam projesini sürdürme motivasyonunu gösterir.Motivasyonun yüksek veya düşük olması kişinin yaşam projesine o seviyede bağlılığı koymaktadır.Ontolojik iyi oluş’un sonuncu kavramı olan gelecek ise; genel olarak umutluluk kavramı ile yakın ilişkili olup iyimser duygulanımların birleşimi olarakta düşünülebilir.(Şimşek, 2009) Bu demektir ki bireylerin geliştirmiş oldukları bu yaşam projesinde geçmiş yaşantımız gelecek yaşantımızı oldukça etkilemektedir.Ontolojik iyi oluş’ta bireylerin yaşantılarının her evresine oldukça önem verilmektedir.Bu projenin oluşması için bireylerin yaşantısının geçmiş şuan ve gelecek olarak değerlendirilerek bir bütün olarak değerlendirilir.

Şimşek ve Kocayörük’ün (2013) yapmış oldukları çalışmaya göre; ontolojik iyi oluş’un hiçlik faktörü; bireylerin kişilik gelişleri ve çevresindeki insanlara yönelik üstünlük kavramları ile olumsuz yönde, olumsuz duygu durum ile olumlu yönde bağlı olduğu görülmektedir. Harekete geçme faktörüne bakıldığında; bireylerin dışa dönük kişilik yapısı, kendini kabul etmesi ve olumlu duygulanım ile olumlu bağ kurduğu görülmüştür.Pişmanlık faktörü ise kişilerin kendini kabul etmesi, çevresindeki

insanlara yönelik üstünlük kurma kavramları ile olumsuz yönde bağioıldığı görülmüştür.Son olarak Umut faktörüne bakıldığında, çevresindeki yeniliklere açık kişilik yapısı ile olumlu yönde kolerayonu olduğu görülmüştür.(Şimşek, 2013)

2.4. KİŞİSEL BİRİCİKLİK ALGISI

Kişisel Biriciklik algısı,kişilerin kendilerini diğer insanlardan ayıran özelliklerini hissetmesidir.Kişisel biriciklik algısı yaşam tatmını ile pozitif, depresyon ile negatif ilişkide olduğu (Şimşek ve Yalınçetin, 2010) ve Temel psikolojik ihtiyaçları doyuma ulaştırmakta ebeveyn desteği ile ilişkili olduğu görülmüştür.(Şimşek ve Demir, 2014)Bu demektirki biriciklik, insanların yaşamlarında kendisinin tek olduğunu hissetmesi ve buna göre yaşamını sürdürmesi anlamına gelmektedir.Kişinin kendisini biricik olarak değerlendirmesi yapılan araştırmalar sonucunda kişilerin ebeveynlerinin etkisi olduğu görülmektedir.

Bireylerin diğer kişilerden ne düzeyde farklı ve benzer yönlerinin olduğunu anlaması, kişinin kendisi olma noktasında önem taşımaktadır.Bu noktoda hümanistler kişilerin bireyselleşmesine odaklanmıştır.(Şahin, 2015)

Biriciklik konusunda Snyder ve Fromkin (1977) bireylerin diğer insanlardan farklı özelliklerinin olmasının olumsuz bir durum olarak görülmesinden farklı bir bakış açısı olarak kişinin diğer bireylerden farklı özelliklerinin olma arzusu ve biriciklik ihtiyacı olduğunu ileri sürmüştür.Biriciklik ihtiyacına bakılacak olursa, insanların birbirlerine olan benzerlikleri artması sonunda çevresinden uzaklaşmaya başlama, sosyal çevresinin düşüncelerine katılım azalması, olumsuz duygulanımın artması gibi belirtiler göstermektedir. (Snyder ve Fromkin, 1977' den akt. Şahin, 2015)

Kişilerdeki biriciklik ihtiyacı çevresine ve bulunduğu ortama bağlıdır.Ortamın durumu neyse kişi ortama ayak uymaktadır.İlk girilen ortamda kabul görmek adına kişiler benzerlik kurmaya çalışıp kazanç elde edebilmektedir.(Fromkin ve Snyder,1980,s:58 Akt. Şahin, 2015)Bu durum ilk zamanlar devam eder fakat zaman geçtikten sonra kişi kendisini biricik algılamak istediği tekrardan ortaya çıkmaktadır.Çevresindeki insanlardan tamamen farklı olma durumu kişilerde kazanç sağlamamaktadır.Önemli olan benzerlik gösterilen bir ortamda farklılaşmaların anlamlı olmasıdır. (Fromkin ve Snyder, 1980'den akt.

Şahin) Bu demektirki kişilerin çevresindeki insanlardan benzerlik oranının ve farklılık oranının çok fazla olması bireyleri olumsuz yönde etkilemektedir.

Şimşek ve Yalınçetin'in 2010 yılında kişilerin kendilerini ne düzeyde biricik algıladığında önemli olduğunu düşünerek çalışmaya başlamışlardır. Kişisel biriciklik algısı, bireylerin kendilerine özgü özelliklerinin farkında olmaları olarak tanımlanmaktadır.

2.5.TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLAR

İnsanlar dünyaya geldiği andan itibaren yaşamının sonuna kadar değişimlere uyum sağlamaya çalışmaktadır. Bireylerin yaşamlarındaki uyum sağlama çabası kendi ihtiyaçlarını sağlama olarak adlandırılır ve yeterliliklerinin gelişimi açısından önemli rol oynamaktadır. Bu gelişimler içerisinde insanlar yaptıkları seçimlerinde ve davranışlarında kendisi belirlemektedir. (Deci ve Ryan, 1985a' dan Akt. Özkan Çikrikci, 2015) Kişilerin çevrelerinden soyutlanarak kendi inançlarını, değerlerini ve kararlarını kendisinin belirlemesi olarak tanımlanır. Kişiler kendi kararlarını ve inançlarını kendisinin belirlemesi sonucunda öz belirlemeye ulaşabilmektedirler. (Çankaya 2005'ten akt. Yalkın, 2014) Bireylerin yaşamlarında kendilerine söz hakkı tanınmaları ve çevresinde bulunan değerlerden (kültürel, ırk, cinsiyet, din vb.) etkilenmeden kararlar almaları doğrultusunda öz belirleme kuramı oluşabilmektedir.

İnsanlar gelişimlerini tamamlamak yada ilerletmek adına çevresindeki kişilerden desteklenerek bireylerdeki bu gelişimi hızlandırabilir yada tam tersi olarak engelenerek gelişim sekteye uğratılabilir. (Deci, Eghrori, Patrick, Leone, 1994'ten akt. Durmaz, 2012) İnsanlar, içsel yaşantılarını ve kendi potansiyellerini tamamlayabilmesi adına dışarıdaki bireylere ihtiyaç duyarlar. Kişiler kendi hayatlarındaki insanlar tarafından ihtiyaçlarını karşılayabiliyorsa eğer kişilerin yaşamlarını olumlu yönde etkiler ve yaşam kalitesini arttırmaktadır. Çevresindeki insanlar tarafından ihtiyaçları karşılanmayıp ve bu ihtiyaçların yok sayılması durumunda bireylerin kişisel gelişimlerini, aktivitelerini ve yaşamını olumsuz yönde etkilenmektedir. (Deci, Vansteenkiste, 2004 'ten akt. Durmaz, 2012)

Edward Deci ve Richard Ryan'ın öz belirleme kuramı hakkında yaptıkları çalışmalara bakılacak olursa; Öz Belirleme Kuramı kişilerin hayatlarındaki amaçlarının olduğu ve bu amacı gerçekleştirmeye çalışmakta olduklarını; kişilerin

amaca ulaşması sonucunda ise psikolojik doyuma ulaşabileceklerini söylemektedirler. (Deci ve Ryan, 2000'den akt. Yalkın, 2014).

Öz Belirleme Kuramına göre bireylerin sosyal çevresi içerisinde iyi oluş düzeyleri, kişilik gelişimleri ve yaşamını bir bütün olarak yaşayabilmeleri adına bir takım psikolojik yapıları olduğu üzerine durmuşlardır. Bu duruma Temel Psikolojik İhtiyaçlar olarak adlandırılmaktadır. (Deci ve Ryan, 2000'den Akt. Çikrikci, 2015) İnsanların bu temel psikolojik ihtiyaçları yaşamını geçirebilmesi adına her bireyin gereksinim duyduğu, doyurulması gereken ihtiyaçlardır.

Öz Belirleme kuramına göre Temel Psikolojik İhtiyaçlar Özerklik, Yeterlilik ve İlişkili olma ile birlikte toplam 3 ihtiyaç bulunmaktadır. Bu üç Psikolojik ihtiyaç karşılandığı takdirde kişi kendi potansiyelini en yüksek düzeye çıkartabilmektedir. Bu durum oluşabilmesi adına kişi tek başına ihtiyaçlarını karşılayamayacağından çevresinde destek alması gerekmektedir. Kişilere verilen hediyeler, pekiştireçler, ve destek gösterme gibi durumlar dış dünyaya olan motivasyonunu belirlemekte olup aynı zamanda kişilerin içsel motivasyonunu etkilenmektedir. (Deci ve Ryan, 2000'den Akt. Yarkın, 2014) Bireyler bu ihtiyaçları çevresindeki bireyler tarafından edinilmesinden dolayı ebeveynlerin rolü bu noktada oldukça önemlidir. Ebeveynlerin çocuklarına karşı yaklaşımlarına göre bu ihtiyaçlar doyurulur yada çocuklarda eksiklik meydana gelmektedir.

2.5.1 Özerklik İhtiyacı

Kişiler hayatına dair kararlar alırken kendi kararlarını kendisinin vermesi ve bu kararları uygulamasıdır. Bu kavram kişilerin sorumluluklarının farkına varma ve sorumluluklarına sahip çıkma, problemlerine yönelik çözüm bulma, sosyal çevre baskısının dışında kendi kararlarını alabilme gibi durumlarını geliştirmesini gerektiğini ifade eder. (Kağıtçıbaşı, 2005'ten Akt. Artıran, 2015) Bireylerin yaşamlarında kendileri olarak var olma noktasında özerklik ihtiyacı oldukça önem taşımaktadır.

İnsanların özerklik ihtiyaçları incelendiğinde Weinstein, Przybylski ve Ryan'a (2012) göre Özerklik üç boyutta ele alınmıştır. Bunlardan ilki Davranışsal açıdan özerklik olup kişilerin davranışlarını kendisinin belirlemesi ve yönetmesine odaklanmaktadır. (Feldman & Quatman, 1988; Feldman & Rosenthal, 1991; Sessa & Steinberg, 1991'den Akt. Artıran, 2015) Özerkliğin 2. Boyutu olan Bilişsel

Özerklik,kişi kendi kararlarını verirken tek başına bu kararları alması ile tanımlanır.Çevresindeki bireylerin baskısı veya yönlendirmesi kişileri etkilememesidir. (Sessa ve ark., 1991, p. 42 akt. Artıran, 2015) Son olarakta duygusal özerklik bulunmaktadır. Duygusal özerklik, kişi duygudurumunu çevresindeki kişilerden (ebeveyn, akran grubu) etkilenmeden düzenlemesi ve yönlendirmesidir.(Steinberg & Silverberg, 1986 akt. Artıran, 2015)

Özerkliğin engellenmesi yada doyurulmaması durumunda kişiler çevresine ve kültürüne karşı yabancılaşmaya başlarlar dolayısıyla kişilerin sağlığının bozulmasına sebep olabilmektedir. (Deci and Ryan 2000'den akt. Türk, 2013)Bu demektirki kişinin özerklik ihtiyacı doyurulmadığında bireyleri çevresel olarak sorun yaşamaya başlar ve bu durum bireylerin ruhsal açıdan sorunlar yaşamasına içe çekilmesine neden olabilmektedir.Bu durum sonucunda insanlar çevrelerinden uzaklaşmaya başlarlar.

2.5.2 Yeterlilik İhtiyacı

Yeterlilik, kişilerin hayatlarında karşılarına çıkan işleri yapabilme yetisine (beceri, güç, bilgi) sahip olduğuna dair inancı olarak belirtilmektedir.(Deci ve Ryan,1985'den Akt. Yarkın, 2014) Kişilerin yaptıkları işlerden dolayı başarı hissi yaşamaları, çevresindeki bireyler tarafından takdir görmesi sonucunda yeterlilik ihtiyacı karşılandığı düşünülmektedir.(Sarı ve ark, 2011'den akt. Artıran, 2015) Bu ihtiyaç kişilerin yaşamlarındaki sorunları çözümlenebilmesi açısından oldukça önemlidir. Yeterlilik ihtiyacının karşılanması çevresindeki kişiler ile ilişkisinin etkisinde oldukça önemlidir.

Bandura'ya (1996) göre, yeterliliklerine inanan insanların inanmayan insanlara oranla yaşamlarındaki zorluklarla daha kolay başedebildikleri ve amaçlarına ulaşmak için daha kolay harekete geçebildiklerini belirtmiştir.(Yarkın, 2014) Bu demektirki insanların kendisine inanması bazı sorunları başa çıkabilmekte ve harekete geçmekte daha etkilidir.

Yeterlilik İhtiyacı, kişilerin potansiyellerinin tamamını kullanarak sorunlarını çözüme ulaşmasında yardımcı olmaktadır.Yeterlilik ihtiyacı; biyolojik ihtiyaç alanında güdü, duygusal ihtiyaç alanında ise bireylerin davranışlarının doyuma ulaşması olarak ifade edilmektedir.Kişilerin yeterlilik ihtiyaçları karşılandığında yaşamlarındaki amaçlarını başarılı bir şekilde sonuçlanacağına inanmaktadır.

(Williams, Gagne, Ryan and Deci 2002'den akt. Türk, 2013) Bu bağlamda yeterlilik ihtiyacının karşılanması kişinin yaşamındaki sorunlarla baş etmede oldukça önemlidir.

Kosmala – Anderson, Wallace ve Tuncer'in (2010) yapmış oldukları çalışmada diyabet hastaları ile çalışan klinisyenlerin yeterlilik ihtiyaçlarının karşılanması incelenmiştir. İnceleme sonucunda temel psikolojik ihtiyaçlarımızdan olan Özerklik ve ilişkili olma ihtiyaçlarından ziyade yeterlilik ihtiyacının bireylerin öz kontrol düzeyini en çok etkileyen faktör olduğu bulunmuştur. (Kosmala-Anderson ve ark., 2011'den akt. Artıran, 2015)

2.5.3 İlişkili Olma İhtiyacı

İlişki olma ihtiyacı, kişinin çevresinde bulunan bireyler ile sevmeye, sevilme, korunma, koruma hissetmek istemesi ile tanımlanmaktadır. (Sheldon and Eliot, 1998 akt. Türk, 2013) Bu ihtiyaç çevresindeki insanlar ile ilişkisi sonucunda karşılanmaktadır.

İlişkili olma ihtiyacı, insanların çevrelerinde olan diğer kişiler ile sağlıklı ilişki kurması açısından önemli bir yeri bulunmaktadır. Kişiler ilişkili olma ihtiyacını karşılamak için özerklik ihtiyacını da etkileyecek ilişkiler kurmaya dikkat etmelidir. (Özer, 2009 akt. Türk, 2013) Bireyler ilişki ihtiyacını karşılama sürecinde özerklik ihtiyacını da doyurmaya çalışmaktadır. (Ryan ve Deci, 2000a Akt. Çikrikci, 2015) Bu demektir ki kişilerin ilişkili olma ihtiyacı doyurulduğu zaman özerklik ihtiyacı da etkilenmektedir.

2.6.ÖZ KONTROL

Çocuklar gelişim çağında olması nedeniyle çevresindeki davranışları öğrenip, bu davranışları gelecek yaşantılarına taşımaktadır. Çevresindeki kişilerin davranışları bu anlamda önem kazanmaktadır. Çocuk yıkıcı davranış öğrenmesi durumunda çevresinde bu davranışı kolaylıkla uygulayabilmektedir.

Gottfreudson'a göre, bireylerin çocukluk döneminde kendilerini kontrol etmelerinin düşük olduğunu ve ileriki yaşantısında kendisini kontrol etmesi yaşamının ilk yıllarına bağlıdır. (Vazsonyi, Belliston, 2007) Bu bağlamda yaşamının ilk yıllarındaki çocuğa öğretilen davranış biçimleri çocukların suça sürüklenmesinde oldukça önemlidir.

Öz denetimi ile aile süreçlerinin etkilerine ilişkin çalışmalar incelendiğinde anne ve babaların yetersiz ve olumsuz denetimleri çocuklardaki düşük benlikle ilişkili olduğu belirlenmiştir.Yapılan ampirik çalışmalara göre, düşük öz denetimin düzelmesi için aile süreçlerinin geliştirilmesi oldukça önemli olduğu vurgulanmıştır. Gibbs ve arkadaşlarının, sapma davranışı olan çocukların ebeveynlerinin etkileri incelendiğinde kendini kontrol noktasında ara bulucuk yaptığı tespit edilmiştir.Lendini kontrol modelinin aile ile sağma davranışı arasında önemli bir etkisinin olduğu söylenmiştir.Gibbs ve arkadaşlarının bi sonraki çalışmasında (2013) kendini kontrol teorisine etki eden benzer bulgular kanıtları bulunmuştur. (Vazsonyi, Belliston, 2007)Ebeveynlerin davranışları ve yaklaşımları çocukların davranışlarının belirleyici etkisi bulunmaktadır.Çocuklar çevresindeki insanları dikkatli olarak gözlemleyen ve bu gözlemleri uygulayan bireylerdir.Çocukların yaşamlarının ilk yıllarında ebeveynleri sürekli yanında olmasından dolayı ebeveny davranışları oldukça önemlidir.Bu bağlamda suça sürüklenen çocukların kendilerini kontrol edemedikleri davranışlarına bakılacak olursa ebeveynlerinin davranışlarında incelenmesi gerekmektedir.

Son 20 yılda Gottfredson ve Hirshi's (1990) teorisine göre çocuklarda düşük özdetim ve şiddet davranışları hem kız hemde erkeklerde görülebilmektedir.Düşük öz denetimin bencil, düşünmeden hareket etme, risk almaktan zevk alma, zihinsel aktivitelerden ziyade fiziksel aktiviteleri tercih etme, karmaşık olayların içinden basit görevleri seçme, davranışları sergilendiği tanımlanmıştır.Bu demektirki düşük öz denetimi olan bireylerin davranışları haz ve kısa vadeli hedefleri tarafından yönetilir. Gottfredson ve Hirschi göre düşük kendini kontrol etmesinin asıl sebebi etkisiz ebeveynliktir. (Özdemir ve ark., 2013) Bu demektirki çocukların kendisini kontrol etmesinin ebeveynlerinin etkisi bulunduğu görülmüştür.Ebeveynler çocukların yaşamlarında diğer insanlara göre daha fazla gözlemeleme fırsatı buldukları bireylerdir.Bu nedenle ebeveynlerin çocuklarına yönelik yaklaşımları ve kendi içlerindeki birbirlerine olan davranışları çocukların kendilerini kontrol etmesi açısından ebevenylerin etkisi bulunmaktadır.

Çocukların davranış kontrollüne ilişkin Büker (2011) kendini kontrol ile ilgili yapmış olduğu çalışmasında, ebeveynlerinin çocuklarına karşı yakın ilişki kurması, psikolojik olarak özerklik verdiklerinde aynı ebeveynlerin çocuklarına karşı izleyici, tutumlarını kabul etme gibi tepkileri olduğu tespit edilmiştir.Çalışmada 3 ayrı alan

incelenmiş olup bunlar ebeveynlerin yakınlık, izleme ve akran onayı'dır. Yakınlık, aile bireyleri arasındaki duygusal ilişkiyi değerlendirir. İzleme, çocukların yaşamlarındaki faaliyet ve nerede olduklarına ilişkin ebeveynlerin bilgilerini incelemektedir. Stanton ve Kerr (2000)' a göre, ebeveyn'in izlemesi çoğunlukla saldırganlık ile ilişkili olduğu görülmüştür. Akran onayı ise ebeveyn'in çocuklarının arkadaşlarını yada arkadaşları ile olan faaliyetlerini onaylamayan ebeveynleri ifade etmektedir. (Özdemir ve ark., 2013)

Ebeveynlerin yakınlık kurması önemi çocukların kendini kontrol etmesi gelişiminde vurgulanmaktadır. (Gottfredson ve Hirschi, 1990'dan akt. ÖZDEMİR ve ark., 2013) Birçok çalışmaya göre ebeveynleri ile yüksek yakınlık ve düşük öz denetim arasında negatif ilişki bulunmuştur. (Gibbs, Giever & Higgins, 2003, ÖZDEMİR ve ark., 2013). Ebeveynlik süreçleri ve kendini kontrol arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara bakacak olursak izleme ile düşük öz denetim arasında negatif ilişki bulunmuştur. (Meldrum, 2008; Pratt ve ark. 2004; Vazsonyi, Belliston, 2007). Ayrıca çocuklarına özerklik ihtiyacını karşılayan ebeveynler olumlu kendini kontrol gelişimi sağlamaktadır. Yapılan farklı kültürlerdeki çalışmalara göre özerklik ve destekleyici ebeveynler arasında öz denetimi ilişkili olduğunu göstermiştir. (Chirkov ve Ryan, 2001; Gvay, Rotelle ve Chanal, 2008'den akt. Özdemir ve ark., 2013). Bu bağlamda ebeveynlerin çocukları ile aralarındaki ilişki çocukların öz kontrolünü etkilemektedir. Ebeveynleri ile ilişkisi az ve uzak olması çocuklarda düşük öz kontrol oluşmasına neden olmaktadır.

Yapılan bazı araştırmalarda ebeveynlerin çocuklarının öz kontrolüne etkisi ve çocukların saldırganlık davranışları incelemiştir. Bu çalışmalar sonucunda düşük ebeveyn izlemesi ile saldırganlık arasında olumlu ilişki bulunmuştur. (Vazsonyi ve Bolland, 2010'dan akt. Özdemir ve ark., 2013) Ebeveyn çocuklarını davranış ve faaliyetlerini izlemesi ile suç ve saldırganlık davranışları arasında ilişkili olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin çocuklarına özerklik desteği ve şiddet davranışı arasında ilişkili olduğu bulunmuştur. (Eccles, Erken, Fraser, Belansky ve McCarthy, 1997; Hermen, Dornbusch, Herran ve Herting, 1997'de akt. Özdemir ve Ark., 2013) Bu demektir ki ebeveynlerin çocuklarını takip etmesi çocukları öz kontrolüne ve saldırganlık davranışına etkisi olduğu literatürde yapılan araştırmalarda görülmektedir.

Kendini kontrol teorisine dayanarak; ebeveynlik süreçleri düşük benlik kontrolü ve düşük öz denetimin, saldırganlık davranışı ile ilişkili olduğu söylenebilir.Öz kontrol teorisine dayanarak Türkiye’de yapılan çalışmaya göre, türk gençlerinin ebeveyn süreçleri ile düşük kendini kontrolü ve saldırganlık arasındaki ilişki test edilmiştir.Bu çalışmanın amacı ebeveynlerin yakınlık, ebeveyn izlemi ve akran onayı ile düşük kendini kontrol ile saldırganlık arasındaki doğrudan yada dolaylı ilişkinin araştırılmasıdır.Sonuçlara göre ebeveyn süreçleri ile öz denetim arasında anlamlı ilişki olduğu gözlemlenmiştir.(Özdemir ve ark., 2013) Sonuç olarak çocukların davranış kontrolünü sağlayamamasında ebeveynlerin çocuk ile ilişkisi, etkileşimi, çocuklarına karşı yaklaşımlarının etkisi bulunmaktadır.Çocuklar gelişimlerini tam olarak tamamlamamış bireyler olmalarından dolayı çevresindeki insanlar ile etkileşimi yaşamında oldukça önemli yere sahiptir. Ebeveynlerin çocuklarına karşı olan her davranışı çocukların yaşamına etkisi olduğu gibi çocuklarının davranışlarına da etkisi bulunmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

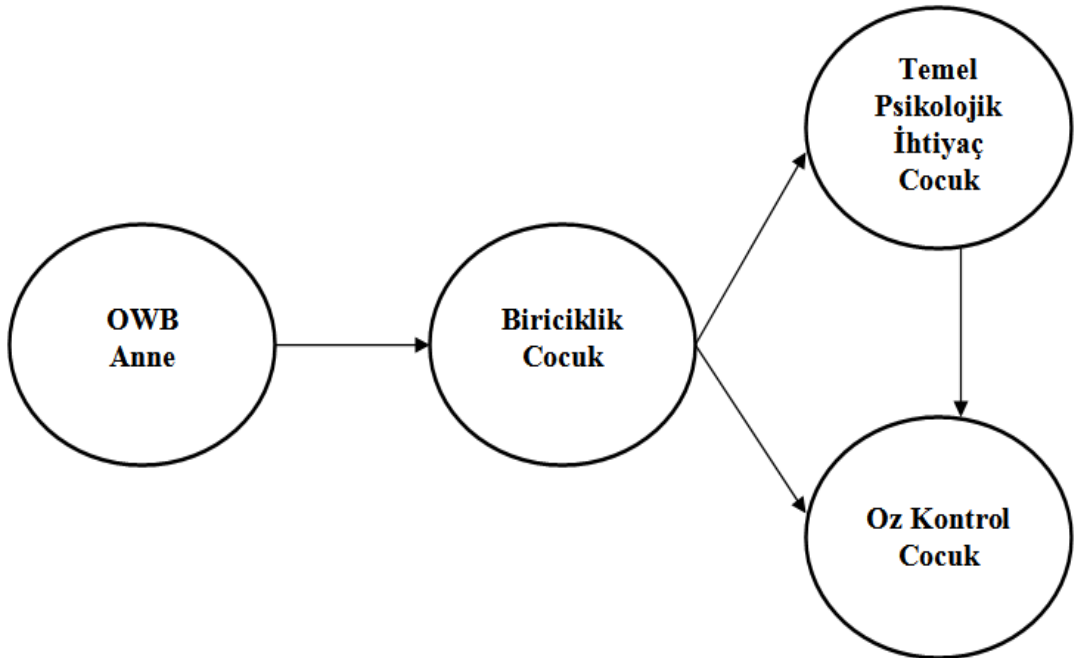
Araştırmanın bu bölümünde; araştırma modeli, evren, örneklem, veri toplama araçları, veri toplama sürecine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırma 14 - 18 yaş aralığında bulunan suça sürüklenmiş çocukların annelerinin ontolojik iyi oluşlarının çocuklardaki öz kontrolüne etkisinin biriciklik ve temel psikolojik ihtiyaçlarının aracılık rolünün nicel yöntemlerle incelenmiştir. Uygulanılan ölçeklerin sonuçları yapısal eşitlik modeline tabi tutularak LISREL ve SPSS 22 programları ile tablolar oluşturulmuş olup sonuçlar elde edilmiştir.

Yapısal eşitlik modeli, birçok regresyon analizini birlikte yapan ve değişkenler arasındaki karmaşık ilişkinin bulmasında kullanılan bir yöntemdir. Özünde regresyon ve faktör analizinin birleşimiyle oluşur.

Şekil 3.1 : Araştırma Modeli

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırma 14-18 yaş aralığında olan mahkeme kararı ile 2014-2015 yılları arasında danışmanlık tedbiri verilip Sosyal Hizmetlere yönlendirilen 100 suça sürüklenmiş çocuklara ve çocukların annelerine uygulanmıştır. Örneklem katılım gönüllü olarak sağlanmıştır. Araştırma İstanbul ili Zeytinburnu, Bakırköy, Esenler ve Güngören ilçelerinde ikamet eden çocukları ve annelerini kapsamaktadır. Çocuklara ve annelerine ölçekler 7 ay içerisinde uygulanmış ve katılımları sağlanmıştır.

Çalışmaya katılan çocuklara demografik soru formu, öz kontrol ölçeği, temel psikolojik ihtiyaçlar ölçeği ve biriciklik ölçeği uygulanmış olup her çocuğun annesine ontolojik iyi oluş ölçeği uygulanmıştır. Ölçekler katılımcılara kapalı zarflar ile verilmiş olup demografik soru formunun başında aydınlatılmış onam formu verilerek imzalatılmıştır. Ölçekler toplam 128 çocuk ve annelerine uygulanmış olup 28 tanesi araştırmaya katılımı sağlanamamıştır. 28 kişiden 8 tanesinin onam formunu imzalamaması, 14 tanesinin ölçeklerin bazılarını doldurmaması, 6 tanesinin ölçekleri doldurmayı kabul etmemesi nedenlerinden dolayı araştırmaya katılımları sağlanmamıştır.

Anne ve çocuklara aynı eş zamanlı ölçekler verilmiş ve farklı odalarda ölçekler uygulanmıştır. Okuma yazma bilmeyen annelere ölçekler okuyan gözetmen ve anneye birer tane örnekleri verilmiştir. Gözetmenler okuma yazma bilmeyen annelere ölçeklerin yönergelerini okunmuştur. Annelere her bir soru nasıl doldurulacağına ilişkin bilgi verilmiş olup gözetmenler eşliğinde maddeler teker teker okunmuştur. Anneler ölçekleri doldururken işaretleme esnasında etki altında kalmaması amacıyla gözetmenlerin işaretlemeyi görmeyecek şekilde oturma düzeni oluşturulmuştur.

Suçta sürüklenen çocuk kavramı hukuk sistemimizde geniş kapsamlı olması ve suça magruz kalan çocuklarında suça sürüklenen çocuk olarak adlandırılarak danışmanlık tedbiri verilmektedir. Araştırmamızın örnekleme sadece suç işlemiş çocuklar katılımı sağlanmakta olup suça magruz kalarak çocuklar araştırmanın dışında bırakılmıştır. Araştırmaya katılan çocukların mahkemeden gelen tedbir kararları incelenerek 100 çocuktan 57 tanesinin sadece danışmanlık tedbiri aldığı, 26 tanesinin sağlık ve danışmanlık tedbirlerinin aldığı, 17 tanesinin eğitim ve danışmanlık tedbiri almışlardır.

Tablo 3.1. :Suça Sürüklenen Çocukların cinsiyet ve yaş dağılımı

Değişkenler		N	%
Cinsiyet	Kadın	31	31,0
	Erkek	69	69,0
Yaş	14 Yaş	8	8,0
	15 Yaş	20	20,0
	16 Yaş	23	23,0
	17 Yaş	30	30,0
	18 Yaş	19	19,0

Yukarıda tabloda görüldüğü gibi araştırmaya katılan suça sürüklenen çocukların cinsiyet dağılımına baktığımızda %31,0' ının kadından, % 69,0'ının erkekten oluşmaktadır.Çocukların yaş dağılımları bakıldığında en yüksek %30,0'ının 17 yaş, en düşük ise %8,0 14 yaş grubunun katılım sağladığı gözlemlenmektedir.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

3.3.1. Demografik Soru Formu

Katılımcıların demografik özellikleri olan yaş, eğitim durumu, ebeveynlerinin eğitim ve iş durumu,aile bireyleri arasındaki ilişki, kardeş sayısı, işledikleri suç çeşitleri ve suça ilişkin bilgiler veren maddelerden oluşmaktadır. Demografik soru formu toplam 29 maddeden oluşmakta olup katılımcıların kimlik bilgilerine ulaşılacak soru bulunmamaktadır.

3.3.2. Kişisel Biriciklik Algısı Ölçeği

Ölçek Şimşek ve Yalın Çetin tarafından oluşturulmuştur.Bireylerin kendini biricik hissetme düzeyini ölçmek amacıyla uygulanan bir ölçektir.Ölçek 5 maddeden oluşmakta olup 5'li likert sistemi kullanılması ile ölçülmektedir.Her soru için 1'den (Kesinlikle Katılmıyorum) 5'e(Kesinlikle Katılıyorum) doğru puanlama değişmektedir. Ölçekteki 3. soru ters hesaplanılarak puanlama yapılmaktadır. Kişilerin kendini bireysel hissetmesi bir boyutta yansıtmaktadır.

Şimşek ve Yalın Çetin'in ölçek üzerine 5 çalışma gerçekleştirilmiştir.Yapılan 1. çalışmaya göre; 15 maddelik ölçeğin çalışma sonucunda 5 maddeye

indirgenmiştir. Çalışma sonucunda Cronbach's Alfa katsayısı .81 çıkmıştır. Yapılan 2. çalışmada, 1. çalışmanın örneklem sayısı arttırılarak açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi tekrarlanmıştır. Sonuçlara göre; verilerin oldukça iyi sonuç verdiği görülmüştür.3. çalışmada, test tekrar test yöntemi yapılmış olup sonuç olarak ilk iki çalışmanın kolerasyon katsayı değerleri .80 bulunmuş ve bu sonuçların zamanla stabil olduğu tespit edilmiştir. Yapılan 4. ve 5. çalışmalarda; pozitif ve negatif ruh sağlığı, kişilik, özsaygı düzeyleri ile biriciklik arasındaki ilişkiyi bakılmıştır. (Şimşek ve Yalınçetin, 2009)

3.3.3. Temel Psikolojik İhtiyaçlar

Deci ve Ryan (2000)'ın oluşturduğu Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Kesici, Bozgeyikli, Sünbül (2003) ile Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek 21 maddeden oluşmaktadır. Sorular 5'li likert tipi ile ölçme tipi ile uygulanmaktadır. Temel Psikolojik İhtiyaçlar ölçeği 3 faktör altında incelenmektedir. Bunlar Özerklik, ilişki ve yeterlikten oluşmaktadır. Ölçeğin güvenilirliğini oluşturan iç tutarlık katsayıları özerklik ihtiyacı için 0.73, yeterlilik ihtiyacı için 0.61 ve ilişkili olma ihtiyacı için 0.73 olduğu saptanmıştır. Ölçeğin toplam güvenilirlik katsayısı ise 0.76 olduğu tespit edilmiştir. (Yarkın, 2013)

3.3.4. Öz – Kontrol Ölçeği

Öz Denetim Ölçeği, dürtüsellik, basit görevleri, risk, Fiziksel aktivite, bencil ve öfke alt faktörlerinden ve 24 maddeden oluşmaktadır.Maddeler 5'li likert tipi ile ölçme tipi ile uygulanmaktadır.Yüksek puanlar düşük öz denetimi işaret etmektedir. Ölçek Özdemir ve arkadaşları tarafından Türkiye'de yapılan çalışması ile uyarlanmıştır. Toplam düşük benlik-kontrol güvenilirlik tahmini (1/4 - 0.83) güçlüdür.

3.3.5. Ontolojik İyi Oluş Ölçeği

Ölçek Şimşek ve Kocayörük tarafından geliştirilmiş olup toplam 24 maddeden oluşmaktadır.Ölçekte 5'li likert sistemi kullanılması ile ölçülmektedir. Güvenilirlik ve geçerlilik çalışmasında açılımlı faktör analizi kullanılmıştır.Sonuç olarak ölçekte 4 faktör olduğu saptanmıştır.1. faktör Hiçlik; ölçeğin 10,11,15,16,17,18 maddeleri olmak üzere toplam 6 maddeden oluşmaktadır.Bu faktör; olumsuzluk belirten duyguları kapsamaktadır Hiçlik Faktörünün toplam varyansın %33.54'ünü kapsamaktadır.2. faktör olan Umut;19, 20, 21,22,23,24

maddelerden oluşmaktadır. Toplam 6 maddeden oluşmakta olup içerik olarak ta olumlu maddeleri kapsar. Umut faktörü toplam varyansın %13.9'unu oluşturmaktadır. 3. Faktör Pişmanlık; 1,2,3,4,5,6,7 maddeleri olmak üzere toplam 7 maddeden oluşmaktadır. Bu faktörde olumlu ve olumsuz içerikli maddelerden oluşmaktadır. Pişmanlık faktörü varyansın %7.95'ini açıklamaktadır. 4. faktör olan Harekete Geçme ise; 8,9,13,14 maddelerinden oluşmak üzere toplam 5 madde bulunmaktadır. Harekete geçme faktörü içerik olarak 1 olumsuz 4 olumlu maddelerde oluşmakta olup toplam varyansın %7.31'ini kapsamaktadır. (Şimşek, 2009)

3.4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Araştırmada elde edilen veriler, SPSS ve LISREL programı kullanılarak analiz edilmiştir. İlk olarak, araştırmaya katılan katılımcıların kişisel bilgileri ile ilgili özelliklerinin belirlenmesi amacıyla, betimsel istatistikler hesaplanmıştır. Ontolojik iyi oluş, biriciklik algısı, temel psikolojik ihtiyaçlar ve öz kontrol faktörleri arasındaki ilişkiyi ve kat sayılarını belirlemek amacıyla kolerasyon ve yapısal eşitlik modeli analiz teknikleri kullanılarak bulgular elde edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bulgular bölümünde ilk kısmını araştırma örneğine katılan suça sürüklenmiş çocukların demografik özellikleri üzerindeki dağılımı, 2. Bölümünde Çalışmada kullanılan annelerinin ontolojik iyi oluşları, çocukların öz kontrolü, biriciklik değerleri ve temel psikolojik ihtiyaçları arasındaki korelasyon değerleri incelenmiş olup 3. Bölümde Annelerinin ontolojik iyi oluşlarının çocuklardaki öz kontrolüne etkisinin biriciklik değerleri ve temel psikolojik ihtiyaçlarının aracılık rolünü incelemek amacıyla yol analizi sonuçları tespit edilmiştir.

4.1 BETİMSSEL İSTATİSTİK BULGULARI

Betimsel İstatistik bulgularında sırasıyla suça sürüklenen çocukların yaş, cinsiyet ve eğitim, aile demografik bilgileri ve işledikleri suçla ilgili bulguların bulunduğu 3 tablo ile incelenmiştir.

Tablo 4.1: Suça Sürüklenen Çocukların Eğitim Durumu

Değişkenler	N	%
Eğitim		
İlkokul Terk	4	4,0
İlkokul Mezunu	11	11,0
Ortaokul Mezunu	15	15,0
Lise Öğrencisi	31	31,0
Lise Terk	35	35,0
Lise Mezunu	4	4,0

Suçta Sürüklenen çocukların eğitim dağılımına bakıldığında; %4,0'ünün ilkokul terk, % 11,0'inin ilkokul mezunu, %15,0'inin ortaokul mezunu olan, Lise öğrencisi olan %31,0 çocuk, liseyi terk eden 35 çocuk, lise mezunu olan 4 çocuk bulunmaktadır. Araştırma örneğinin geneline bakıldığında çocukların çoğunluğu %35,0'inin lise öğrenimini tamamlamadan bırakmıştır.

Tablo 4.2: Suça Sürüklenen Çocukların Ebeveynlerinin Demografik Bulguları

Değişkenler		N	%
Annelerinin Eğitim Durumu	Okuryazar Değil	28	28,0
	İlkokul Terk	19	19,0
	İlkokul Mezunu	28	28,0
	Ortaöğretim Mezunu	15	15,0
	Lise veya Üniversite Mezunu	10	10,0
Babalarının Eğitim Durumu	Okuryazar Değil	12	12,0
	İlkokul Terk	20	20,0
	İlkokul Mezunu	39	39,0
	Ortaöğretim Mezunu	16	16,0
	Lise veya Üniversite Mezunu	13	13,0
Ailenin ekonomik geliri	600TL ve altında	4	4,0
	601TL – 1.000 TL	7	7,0
	1.001 TL – 1.500 TL	23	23,0
	1.501 TL – 2.000 TL	44	44,0
	2.000TL üzerinde	22	22,0

Araştırmaya katılan suça sürüklenmiş çocukların Ebeveynlerinin demografik bulguları Tablo 4.2’ de analiz edildiğinde; çocukların annelerinin %28,0’i okuryazar olmadığı ve ilkokul mezunu olduğu, %19,0’unun ilkokul terk olduğu, %15,0’inin ortaöğretim mezunu olduğu, %10,0 ‘unun lise veya üniversite mezunu olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, çocukların annelerinin eğitim seviyelerinin düşük olduğunu

göstermektedir. Babalarının eğitim durumlarına bakıldığında; %39,0'unun ilkokul mezunu olduğu, %20,0'sinin ilkokul mezunun olduğu, % 16,0'sının ortaöğretim mezunu olduğu, %13,0' ünün lise veya üniversite mezunu olduğu, %12,0'sinin okuryazar olmadığı tespit edilmiştir. Çocukların babalarının eğitim düzeyleri genele baskınlığın olarak düşük olmada annelerinin eğitim seviyelerine oranla yüksek olduğu görülmektedir. Çocukların ailelerinin toplam ekonomik gelirine bakıldığında sıralamaya göre en yüksek oranın % 44,0 ile 1.501 TL ile 2.000TL arasında gelirin olduğu, en düşük ise % 4,0 ile 600TL ve altında ekonomik gelire sahip olduğu tespit edilmiştir. Sonuçlara göre suça sürüklenmiş çocukların ekonomik gelirlerine bakıldığında ülkenin alt ekonomik gelir seviyesinde olduğunu göstermektedir.

Çocukların suç türlerine ilişkin suç türlerine göre yapılan analiz sonuçlarına göre Tablo 4.3' e baktığımızda; %38,0' inin hırsızlık, %24,0'ünün uyuşturucu madde kullanma ve mala zarar verme, %9'unun adam yaralama, % 5'inin dolandırıcılık suçu işlediği tespit edilmiştir. Çocukların %35,0'inin sadece 1kez suç işlediği saptanmıştır. Çocukların 2. İşledikleri suç türlerinin analizlerine baktığımızda en yüksek olarak % 29,0'unun hırsızlık suçu işlediği, onu takip ederek %15,0'inin adam yaralama, % 12,0'sinin tehdit-şantaj, %7'sinin konut dokunulmazlığı ihlali,%2,0'sinin cinsel istismar suçlarını işlediği tespit edilmiştir. Sonuçlara bakıldığında 1.cil ve 2.cil işlenen suçların en yüksek oranının hırsızlık suçunun olduğu görülmektedir. Çocuklar işledikleri suçlara ilişkin düşüncelerine bakıldığında; %36,0'sının her zaman işledikleri suçtan dolayı pişman olduğu, % 10,0'unun işlediği suçtan pişman olmadığı tespit edilmiştir. Suça sürüklenmiş çocukların gelecek ile ilgili planlarının analizine bakıldığında; en yüksek oranın % 47,0 ile çalışıp para kazanmak olduğu,%24,0'ünün geleceği düşünemediğini, %19,0'unun gelecek ile ilgili planının olmadığı, %10,0'unun ise eğitimine devam edip meslek sahibi olmak olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.3 Suça Sürüklenen Çocukların İşledikleri Suça İlişkin Bulgular

Değişkenler		N	%
Suç Türleri	Hırsızlık	38	38,0
	Uyuşturucu Madde Kullanma	24	24,0
	Adam Yaralama	9	9,0
	Mala Zarar Verme	24	24,0
	Dolandırıcılık	5	5,0
2. İşledikleri Suç	Cinsel İstismar	2	2,0
Türleri	Konut Dokunulmazlığı İhlali	7	7,0
	Tehdit – Şantaj	12	12,0
	Yaralama	15	15,0
	Hırsızlık	29	29,0
	1 kez suç işleyen çocuklar	35	35,0
İşlediği Suça	Hiç pişman olmadım	10	10,0
İlişkin Düşünceleri	Bazen pişman oldum	23	23,0
	Genellikle pişman oldum	31	31,0
	Her zaman pişman oldum	36	36,0
Gelecek ile Planları	Planım yok	19	19,0
	Geleceği Düşünemiyorum	24	24,0
	Çalışıp Para Kazanmak	47	47,0
	Eğitimine devam edip meslek sahibi olmak	10	10,0

4.1.1 Faktörler Arasındaki Korelasyon İlişkisi

Bu bölümde değişkenler arasındaki ilişkiye bakılarak aşağıda bulunan tablo:
4.4'te araştırmada bulunan değişkenlerin korelasyon katsayıları ile birlikte
verilmiştir.

Tablo 4.4 :Faktörler arası katsayı değerleri

Variable	M	SD	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
BIR1	2.1200	0.80754	--																	
BIR2	1.8500	0.82112	.29**	--																
BIR3	3.1000	1.02000	-.36**	-.13	--															
BIR4	2.2900	0.991337	.39**	.30**	-.37**	--														
BIR5	2.2300	0.99346	.41**	.12	-.48**	.56**	--													
PIS	23.0100	4.29586	-.12*	-.19	.13	-.39**	-.13	--												
HRKT	8.6900	3.13241	.02	.33**	-.03	.36**	-.00	-.68**	--											
HIC	12.9700	3.54325	-.07	-.16	-.10	-.16	.07	.66**	-.60**	--										
UMUT	11.3200	4.38749	.08	.41**	.06	.32**	-.00	-.59**	.71**	-.47**	--									
DURT	14.7000	3.72104	.05	-.11	.10	.05	.16	.08	-.17	.03	-.09	--								
BSTGRV	13.4200	3.20410	-.11	-.13	.22*	.01	-.03	.01	.01	-.11	-.14	.44**	--							
RISK	12.6800	2.97763	.06	.03	.08	.19	.08	-.09	.08	-.28**	.04	.38**	.38**	--						
FZKSL	14.8600	2.21117	-.16	-.27**	.25*	-.17	-.06	.22*	-.21*	-.07	-.25*	.46**	.52**	.32**	--					
BENCİL	13.9900	2.77978	-.23*	-.36**	.12	-.21*	-.11	.17	-.26**	.05	-.28**	.40**	.33**	.30**	.43**	--				
OFKE	13.9300	2.73124	.06	-.22*	-.07	-.05	.05	.12	-.14	.01	-.18	.45**	.27**	.43**	.37**	.56**	--			
OZ	18.0100	3.92736	.33**	.43**	-.39**	.22*	.21*	-.15	.02	.10	.13	-.02	-.30**	-.06	-.34	-.17	-.08	--		
YET	15.0600	4.34804	.31**	.42**	-.40**	.23*	.27**	-.31**	.15	-.04	.40**	.11	.37**	-.04	-.28	-.25*	-.14	.52**	--	
ILIS	25.2300	5.05696	.28**	.56**	-.24*	.19	.13	-.43**	.34**	-.18	.43**	-.21*	-.28**	.03	-.31**	-.36**	-.19	.55**	.70**	-

N= 100 , **p<0.01, *p<0.05; BIR1 = Biriciklik Parsel 1, BIR2 = Biriciklik Parsel 2, BIR3 = Biriciklik Parsel 3, BIR4 = Biriciklik Parsel 4, BIR5 = Biriciklik Parsel 5, PIS = Pişmanlık, HRKT = Harekete Geçme, HIC = Hiçlik, UMUT = Umut, DURT = Dürtüsellik, BSTGRV = Basit Görev, RISK = Risk, FZKSL = Fiziksel Hareket, BENCİL = Bencil, OFKE = Öfke, OZ = Özerklik, YET = Yeterlilik, ILIS = İlişkili Olma

Tablo 4.4'e bulunan bulgulara baktığımızda; değişkenler arasındaki korelasyon değerlerini analiz edilen yukarıdaki tabloya bakıldığında katsayı değerleri -1 ile +1 arasında değişmekte olup genel olarak değişkenlerin katsayılarına bakıldığında en kuvvetli ilişkinin Temel Psikolojik İhtiyacın alt faktörü olan İlişkisel ile yine aynı faktörün alt boyutu olan Yeterlilik ($r = .70$) arasında olduğunu, en zayıf ilişkinin ise Ontolojik iyi Oluş'un alt boyutu olan Umut ile Biriciklik faktörünün alt boyutu olan Parsel 5 ($r = .00$) ve Ontolojik iyi Oluş'un alt boyutu olan Harekete Geçme ile Biriciklik faktörünün alt boyutu olan Parsel 5 ($r = .00$) arasında olduğu görülmektedir.

4.2 YOL ANALİZİ SONUÇLARI

Araştırmada bulunan değişkenler arasında yol analizi yapılarak sonuçlar elde edilmiştir. Bu bölümde ilk olarak değişkenlerin ölçme modeli test edilerek uyum iyiliği, standardize edilmiş ve t-value katsayı değerleri, faktör yükleri ve son olarak örtük değişkenler arasındaki ilişki incelenmiştir. İkinci bölümde Yapısal model Analiz edilerek uyum iyiliği değerleri, standardize edilmiş katsayı değerleri incelenenler tablolastırılmıştır.

4.2.1. Ölçme Modelin Test Edilmesi

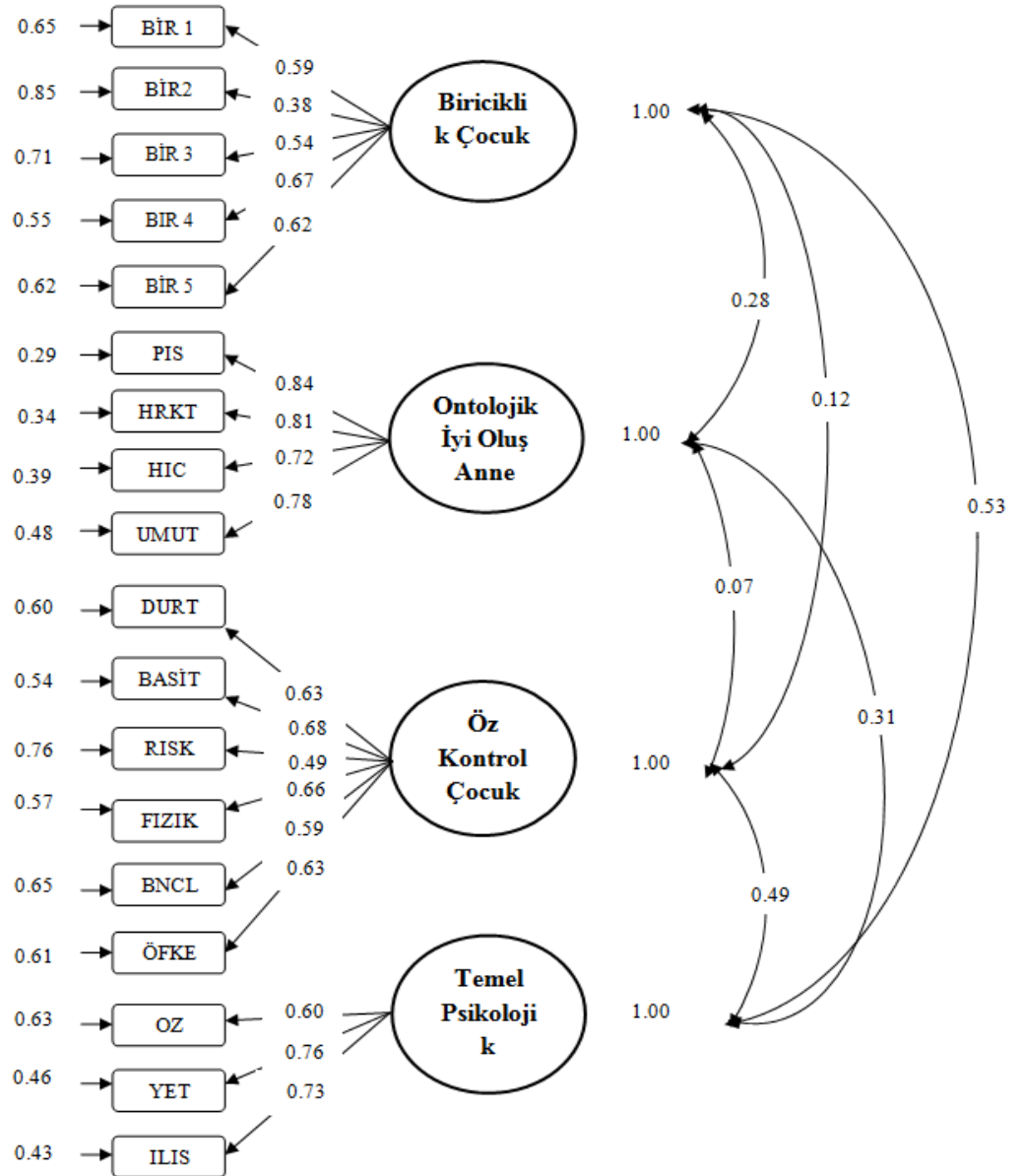
Bu bölümde değişkenlerin analiz edilmesi içinde kullanılan yöntemler ve birbirleri ile uyum ilişkisine bakarak sonuçlar elde edilecektir. Yapılan inceleme sonucunda değişkenler arasında sağlıklı bir ölçme modeli olup olmadığı analiz sonucunda incelenecektir. Değişkenlerin arasındaki uyum ilişkisi analiz edilerek sonuçlar Tablo 4.5 verilmiştir.

Tablo 4.5: Ölçme Modeline İlişkin Uyum İyiliği Değerleri

Uyum Olcusu	İyi Uyum	Kabul Edilebilir	Değer	Yorum
X^2			216.66	
Sd			129	
X^2 / sd	2	5	1.67	Kabul Edilebilir
RMSEA	$0 < RMSEA < .05$	$.05 < RMSEA < .10$	0.083	Kabul Edilebilir
CFI	$.95 < CFI < 1$	$.90 < CFI < .95$	0.90	Kabul Edilebilir

Uyum analiz bulgularına göre elde edilen sonuçların değişkenler arasında uyum olduğu gözlemlenmektedir. Sonuçlara göre uyum iyiliği puanlarının; $X^2 = 216.66$, $sd = 129$, $x^2 / sd = 1.67$, $RMSEA = 0.083$, $CFI = 0.90$ olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu tablo değerlerine bakıldığında değişkenler arasında kabul edilebilir uyum iyiliğine sahiptir. Modelin standardize edilmiş parametre değerleri aşağıdaki diyagramda verilmektedir.

Şekil 4.1: Ölçme Modeline İlişkin Standardize Edilmiş katsayı değerleri

N=100

BİR1 = Biriciklik Parsel 1, BİR2 = Biriciklik Parsel 2, BİR3 = Biriciklik Parsel 3, BİR4 = Biriciklik Parsel 4, BİR5 = Biriciklik Parsel 5, PIS = Pişmanlık, HRKT = Harekete Geçme, HIC = Hiçlik, UMUT = Umut, DURT = Dürtüsellik, BSTGRV = Basit Görev, RISK = Risk, FZKSL = Fiziksel Hareket, BENCİL = Bencil, ÖFKE = Ofke, OZ = Özerklik, YET = Yeterlilik, ILIS = İlişki

Değişkenler arasındaki standardize edilmiş diyagramında çocuğun biriciklik değerlerinin alt faktörleri ile arasındaki katsayı ilişkisine bakıldığında; en yüksek kat sayı değeri Biriciklik Parsel 4 ($\beta = .67$) olduğu ve daha sonrasında sırasıyla Biriciklik Parsel 5 ($\beta = .62$), Biriciklik Parsel 1 ($\beta = .59$), Biriciklik Parsel 3 ($\beta = .54$) izlemekte olup en küçük katsayı değeri Biriciklik Parsel 2 ($\beta = 0.38$) faktörü olduğu gözlemlenmektedir. Ontojik iyi oluş'un alt faktörleri ile arasındaki katsayı değerlerine bakıldığında; en yüksek katsayı değerli alt faktörü Pişmanlık ($\beta = 0.84$) ve sırasıyla onu takip eden katsayı değerlerin Harekete Geçme ($\beta = 0.81$), Hiçlik ($\beta = 0.78$), değerleri izlemektedir. En küçük kat sayı değerinin ise Umut ($\beta = 0.72$) alt faktörü olduğu görülmektedir.

Öz kontrol düzeyinin alt faktörleri ile arasındaki kat sayı değerlerine bakıldığında; en yüksek katsayı değeri Basit Görev ($\beta = .68$) daha sonra sırasıyla Fiziksel Hareket ($\beta = .66$), Öfke ($\beta = .63$) ve Dürtüsellik ($\beta = .63$), Bencillik ($\beta = .59$) izlemekte olup en küçük kat sayı değeri ise Risk ($\beta = .34$) faktöründe görülmektedir. Temel Psikolojik İhtiyaçların alt faktörleri ile arasındaki ilişkiye bakıldığında; en yüksek katsayı değerini İlişkili Olma ($\beta = .76$) faktörü olup Yeterlilik ($\beta = .73$) faktörü takip etmektedir. En düşük katsayı değeri Özerklik ($\beta = .60$) faktörü olduğu görülmektedir.

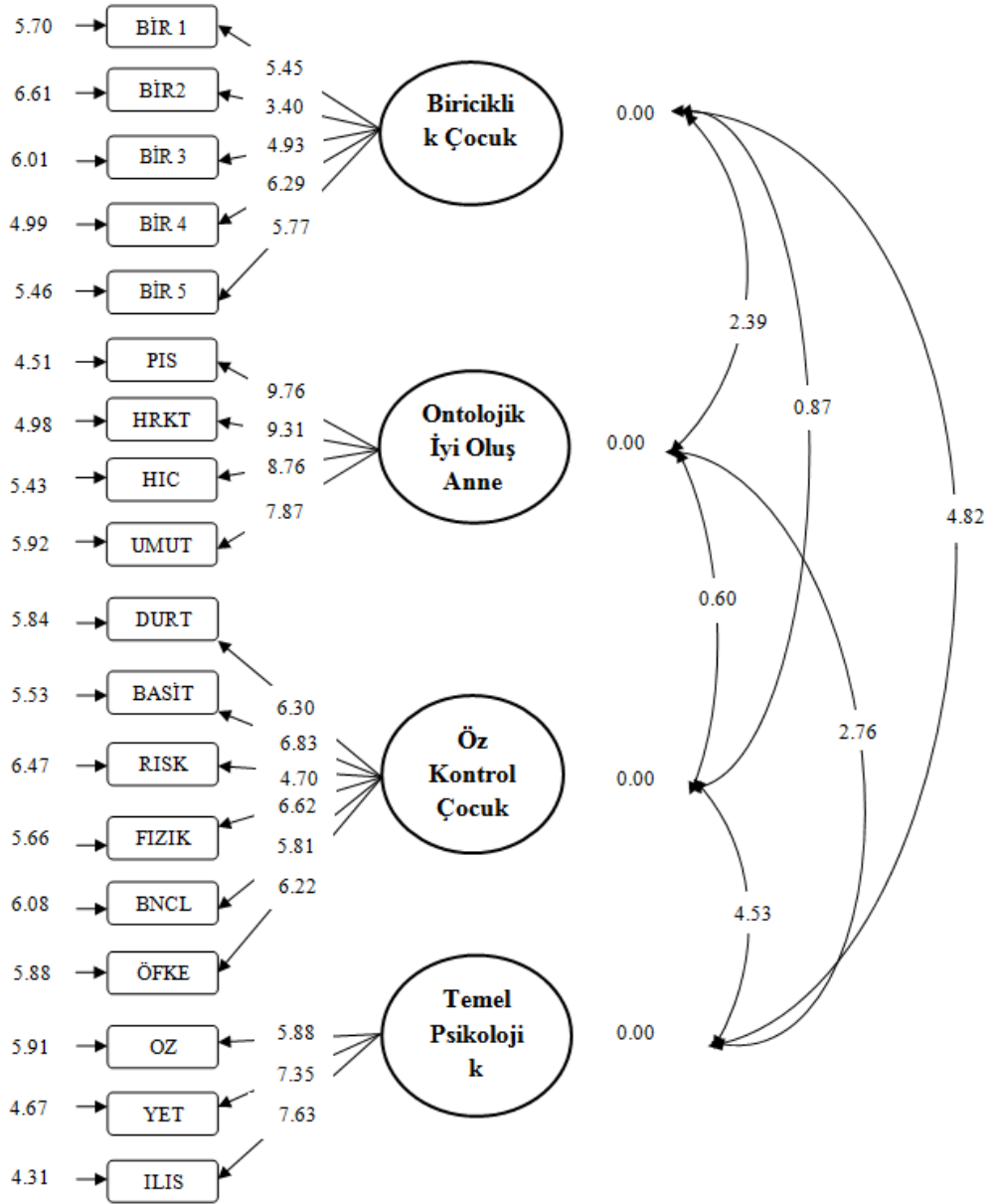
Araştırmada analiz edilen alt faktörlerin hata miktarlarının katsayı değerlerine bakıldığında; en yüksek katsayı değeri biriciklik parsel 2 olduğu ve sırasıyla Risk ($\beta = .76$), Biriciklik parsel 3 ($\beta = .71$), Biriciklik Parsel 1 ($\beta = .65$) ve Bencil ($\beta = .65$), Özerklik ($\beta = .63$), Biriciklik parsel 5 ($\beta = .62$), Öfke ($\beta = .61$), Dürtüsellik ($\beta = .60$), Fiziksel Hareket ($\beta = .57$), Biriciklik parsel 4 ($\beta = .55$), Basit Görev ($\beta = .54$), Umut ($\beta = .48$), Yeterlilik ($\beta = .46$), İlişkili Olma ($\beta = .43$), Hiçlik ($\beta = .39$), Harekete Geçme ($\beta = .34$) alt faktörleri izlemektedir. En düşük katsayı değeri ise Pişmanlık ($\beta = .29$) alt faktörü görülmektedir.

Faktörler arasındaki katsayı değerlerine bakıldığında; Biriciklik faktörünün en yüksek katsayı değeri Temel Psikolojik İhtiyaçlar ($\beta = .53$) faktörü ile olup daha sonra ardından Ontolojik İyi Oluş Faktörü ($\beta = .28$) gelmektedir. En düşük katsayı değeri ise Öz Kontrol ($\beta = .12$) faktörü olduğu görülmektedir. Ontolojik iyi oluş faktörüne baktığımızda en yüksek katsayı değeri Temel Psikolojik İhtiyaçlar ($\beta = .31$) daha sonra onu takip eden

biriciklik ($\beta = .28$) faktörü bulunmaktadır. En düşük katsayı değerine bakıldığında Öz Kontrol ($\beta = .07$) olduğu gözlemlenmektedir. Öz Kontrol faktörünün en yüksek katsayı değeri ise Temel Psikolojik ihtiyaçlar ($\beta = .49$) olup ardından biriciklik ($\beta = .28$) faktörü gelmektedir. En düşük kat sayı değeri ise Ontolojik iyi oluş ($\beta = .07$) faktöründe olduğu gözlemlenmektedir. Temel Psikolojik İhtiyaçlar faktörünün katsayı değerleri incelendiğinde en yüksek Biriciklik ($\beta = .53$) faktörü olduğu daha sonra ardından Öz Kontrol ($\beta = .49$) faktörü gelmektedir. En düşük katsayı değeri ise faktörü Ontolojik İyi Oluş ($\beta = .31$) ile olduğu görülmektedir.

Araştırmada bulunan değişkenlerin arasındaki T-Değerleri diyagramına ilişkin şekil aşağıda bulunmaktadır.

Şekil 4.2. : Ölçme Modeline ilişkin T- Değerleri

N=100

BİR1 = Biriciklik Parsel 1, BİR2 = Biriciklik Parsel 2, BİR3 = Biriciklik Parsel 3, BİR4 = Biriciklik Parsel 4, BİR5 = Biriciklik Parsel 5, PIS = Pişmanlık, HRKT = Harekete Geçme, HIC = Hiçlik, UMUT = Umud, DURT = Dürtüsellik, BSTGRV = Basit Görev, RISK = Risk, FZKSL = Fiziksel Hareket, BENCİL = Bencil, ÖFKE = Ofke, OZ = Özerklik, YET = Yeterlilik, ILIS = İlişki

Değişkenler arasındaki T değerlerine bakıldığında Çocuğun biriciklik değerlerinin alt faktörleri ile arasındaki katsayı ilişkisine bakıldığında; en yüksekten en küçük kat sayı değerlerini sıralayacak olursak Biriciklik parsel 4 ($\beta = 6.29$), Biriciklik Parsel 5 ($\beta = 5.77$), Biriciklik Parsel 1 ($\beta = 5.45$), Biriciklik Parsel 2 ($\beta = 3.40$), Biriciklik Parsel 3 ($\beta = 3.40$) faktörü olduğu görülmektedir. Ontolojik İyi Oluş' un alt faktörleri ile arasındaki katsayı değerlerini en yüksekten düşüğe doğru sırasıyla bakıldığında; Pişmanlık ($\beta =$

9.76), Harekete Geçme ($\beta = 9.31$), Hiçlik ($\beta = 8.76$), Umut ($\beta = 7.87$) değerleri olduğu görülmektedir. Öz kontrol düzeyinin alt faktörleri ile arasındaki kat sayı değerlerine bakıldığında; en yüksek katsayı değeri Basit Görev ($\beta = 6.83$) daha sonra sırasıyla Fiziksel Hareket ($\beta = 6.62$), öfke ($\beta = 6.30$) ve Dürtüsellik ($\beta = 6.22$), Bencillik ($\beta = 5.81$) izlemekte olup en küçük kat sayı değeri ise Risk ($\beta = 4.70$) faktöründe görülmektedir. Temel Psikolojik İhtiyaçlar' ın alt faktörleri ile arasındaki ilişkiye bakıldığında; en yüksek katsayı değerini İlişkili Olma ($\beta = 7.63$) faktörü olup ardından Yeterlilik ($\beta = 7.35$) faktörü takip etmektedir. En düşük katsayı değeri Öz ($\beta = 5.88$) faktörü olduğu görülmektedir.

Araştırmada analiz edilen alt faktörlerin hata miktarlarının katsayı değerlerine bakıldığında; en yüksek katsayı değeri Biriciklik Parsel 2 ($\beta = 6.61$) olduğu ve sırasıyla Risk ($\beta = 6.47$), Bencillik ($\beta = 6.08$), Biriciklik parsel 3 ($\beta = 6.01$), Umut ($\beta = 5.92$), Özerklik ($\beta = 5.91$), Öfke ($\beta = 5.88$), Dürtüsellik ($\beta = 5.84$), Biriciklik Parsel 1 ($\beta = 5.70$), Fiziksel Hareket ($\beta = 5.66$), Basit Görev ($\beta = 5.53$), Biriciklik Parsel 5 ($\beta = 5.46$), Hiçlik ($\beta = 5.43$), Biriciklik Parsel 4 ($\beta = 4.99$), Harekete Geçme ($\beta = 4.98$), Yeterlilik ($\beta = 4.67$), Pişmanlık ($\beta = 4.51$) alt faktörleri izlemektedir. En düşük katsayı değeri ise İlişkisel ($\beta = 4.31$) alt faktörü görülmektedir.

Faktörler arasındaki katsayı değerlerine bakıldığında; Biriciklik faktörünün en yüksek katsayı değeri Temel Psikolojik İhtiyaçlar ($\beta = 4.82$) faktörü ile olup daha sonra ardından Ontolojik İyi Oluş ($\beta = 2.39$) gelmektedir. En düşük katsayı değeri ise) Öz Kontrol Faktörü ($\beta = 0.87$) faktörü olduğu görülmektedir. Ontolojik iyi oluş faktörüne baktığımızda en yüksek katsayı değeri Öz Kontrol ($\beta = 0.60$) faktörüyle olduğu daha sonra onu takip eden Temel Psikolojik İhtiyaçlar ($\beta = 2.76$) faktörü bulunmaktadır. En düşük katsayı değerine bakıldığında biriciklik ($\beta = 2.39$) olduğu gözlemlenmektedir. Öz Kontrol faktörünün en yüksek katsayı değeri ise Temel Psikolojik ihtiyaçlar ($\beta = 4.53$) olup ardından Biriciklik ($\beta = 0.87$) faktörü gelmektedir. En düşük kat sayı değeri ise Ontolojik iyi oluş ($\beta = 0.60$) faktöründe olduğu gözlemlenmektedir. Temel Psikolojik İhtiyaçlar faktörünün katsayı değerleri incelendiğinde en yüksek biriciklik ($\beta = 4.82$) faktörü olduğu daha sonra ardından öz Kontrol ($\beta = 4.53$) faktörü gelmektedir. En düşük katsayı değeri ise ontolojik iyi oluş ($\beta = 2.76$) faktörü ile olduğu görülmektedir.

Tablo 4.6: Ölçme Modeline ilişkin Faktör Yükleri, Standart hata değerleri ve t değerleri

Ortuk ve Gozlenen Degiskenler	Standardize Edilmemis Faktor Yukleri	SH	T	Standardize Faktor Yuk Degerleri
BIR1	0.47*	0.087	5.45	0.59
BIR2	0.32*	0.093	3.40	0.38
BIR3	- 0.55*	0.11	-4.93	0.54
BIR4	0.61*	0.097	6.29	0.67
BIR5	0.61*	0.11	5.77	0.62
PIS	3.61*	0.37	9.76	0.84
HRKT	- 2.55*	0.27	-9.31	-0.81
HIC	2.76*	0.32	8.76	0.78
UMUT	- 3.16*	0.40	-7.87	-0.72
DURT	1.72*	0.27	6.30	0.63
BSTGRV	2.17*	0.32	6.83	0.68
RISK	1.47*	0.31	4.70	0.49
FZKSL	1.46*	0.22	6.62	0.66
BENCİL	1.65*	0.28	5.81	0.59
OFKE	1.71*	0.28	6.22	0.63
OZ	2.37*	0.40	5.88	0.60
YET	3.19*	0.43	7.35	0.73
ILIS	3.83*	0.50	7.63	0.76

N=100, p<.05*; BIR1 = Biriciklik Parsel 1, BIR2 = Biriciklik Parsel 2, BIR3 = Biriciklik Parsel 3, BIR4 = Biriciklik Parsel 4, BIR5 = Biriciklik Parsel 5, PIS = Pişmanlık, HRKT = Harekete Geçme, HIC = Hiçlik, UMUT = Umut, DURT = Dürtüsellik, BSTGRV = Basit Görev, RISK = Risk, FZKSL = Fiziksel Hareket, BENCİL = Bencil, OFKE = Ofke, OZ = Özerklik, YET = Yeterlilik, ILIS = İlişkili olma, T= t değerleri, SH = Standart Hata

Yukarıdaki tabloya göre Standart edilmemiş Faktör yüklerine bakıldığında; alt faktörlerin en yüksek katsayı değerinden en düşük katsayı değerine doğru sıralayacak olursak İlişkisel(r= 3.83), yeterlilik (r = 3.19), Umut (r= 3.16), hiçlik (r= 2.76), Harekete geçme (r = 2.55), Özerklik (r=

2.37), Basit Görev (r= 2.17), Dürtüsellik (r= 1.72) , Öfke (r= 1.71), Bencil (r= 1.65), Risk (r= 1.47), Fiziksel Hareket (r= 1.46), Biriciklik parsel 4 (r= 0.61) ve biriciklik parsel 5 (r= 0.61), Biriciklik parsel 3(r= 0.55),biriciklik Parsel 1 (r= 0.47), biriciklik parsel 2 (r= 0.32) olduğu gözlemlenmektedir.

Alt Faktörlerin Standart hata katsayı değerlerine göre en yüksekten düşüğe doğru sıraladığımızda; İlişkili Olma (r= 0.50), Yeterlilik (r= 0.43), Özerklik (r=0.40) ve Umut (r= 0.40), Pişmanlık (r= 0.37), Hiçlik (r= 0.32) ve Basit Görev (r= 0.32), Risk (r= 0.31), Bencil (r= 0.28) ve Öfke (r= 0.28), Harekete Geçme (r= 0.27) ve dürtüsellik (r= 0.27), Fiziksel Hareket (r= 0.22), Biriciklik Parsel 5 (r=0.11) ve Biriciklik Parsel 3 (r= 0.11), Biriciklik Parsel 4 (r= 0.097), Biriciklik Parsel 2 (r= 0.093), Biriciklik Parsel 1 (r= 0.087) olduğu gözlemlenmektedir.

Alt Faktörlerin T değerlerine bakıldığında en yüksekten en düşük katsayı değerine doğru sıralayacak olursak; Pişmanlık (r= 9.76), Harekete Geçme (r= 9.31), Hiçlik(r= 8.76), Umut (r= 7.87), İlişkili Olma (r= 7.63), Yeterlilik (r= 7.35), Basit Görev (r= 6.83), Dürtüsellik (r= 6.30),Biriciklik Parsel 4 (r= 6.29), Öfke (r= 6.22), Özerklik (r = 5.88), Bencil (r= 5.81), Biriciklik Parsel 5 (r= 5.77), Biriciklik Parsel 1 (r = 5.45), Biriciklik Parsel 3 (r= 4.93), Risk (r = 4.70), Biriciklik Parsel 2 (r = 3.40) olduğu tespit edilmiştir.

Alt Faktörlerin Standart edilmiş faktör katsayılarına bakıldığında en yüksek katsayı değeri Pişmanlık (r= 0.84) alt faktöründe olduğu görülmektedir. Pişmanlık alt faktörünü takip ederek sırasıyla, Harekete Geçme (r= 0.81), Hiçlik (r= 0.78), İlişkili Olma (r= 0.76) , Yeterlilik (r= 0.73) , Umut (r= 0.72), Basit Görev (r= 0.68), Biriciklik Parsel 4 (r= 0.67), Fiziksel Hareket (r= 0.66), Öfke (r= 0.63) ve Dürtüsellik (r= 0.63), Biriciklik Parsel 5 (r= 0.62), Özerlik (r= 0.60), Bencil (r= 0.59) ve Biriciklik Parsel 1(r= 0.59),Biriciklik Parsel 3 (r= 0.54), Risk (r= 0.49), Biriciklik Parsel 2 (r= 0.38) olduğu tespit edilmiştir.

Ölçme Modelinde örtük değişkenler arasındaki ilişkilere bakacak olursak tablo 4.7 'da verilmiştir.

Tablo 4.7: Örtük Değişkenler arasındaki ilişki

Latent Variable	1	2	3	4
1. Biriciklik Çocuk	-			
2. Ontolojik İyi Oluş Anne	-0.28	-		
3. Öz Kontrol	-0.12	0.07	-	
4. Temel Psikolojik İhtiyaçlar Çocuk	0.53	-0.31	-0.49	-

Örtük değişkenler arasındaki ilişkiye bakıldığında; Biriciklik faktörü ile ilişki katsayısı en yüksek Temel Psikolojik İhtiyaçlar ($\beta = 0.53$) Faktöründe görülmekte olup ardından ontolojik iyi oluş faktörü ($\beta = 0.28$) faktörü gelmektedir. En düşük ilişkilendirilen faktör ise öz kontrol ($\beta = 0.12$) olduğu gözlemlenmektedir. Ontolojik iyi oluş faktörünün diğer faktörleri ile ilişki katsayı değerlerini sıralayacak olursak en yüksek Temel Psikolojik İhtiyaçlar ($\beta = .0.31$) faktörü olup ardından ontolojik iyi oluş ($\beta = 0.28$) faktörü gelmektedir. Ontolojik iyi oluş ile en düşük ilişkilendirilen Faktör ise öz kontrol ($\beta = 0.07$) olduğu görülmektedir. Temel Psikolojik ihtiyaçlar faktörü ile diğer faktörler arasındaki ilişkiye bakacak olursak en yüksek ilişki kay sayı değeri Biriciklik ($\beta = 0.53$) faktörü ile olup ardından Öz Kontrol($\beta = 0.49$) faktörü olduğu görülmektedir. En düşük ilişki ise Ontolojik iyi oluş ($\beta = 0.31$) faktörü ile olduğu bulunmuştur.

4.3.2. Yapısal Modelin Test Edilmesi

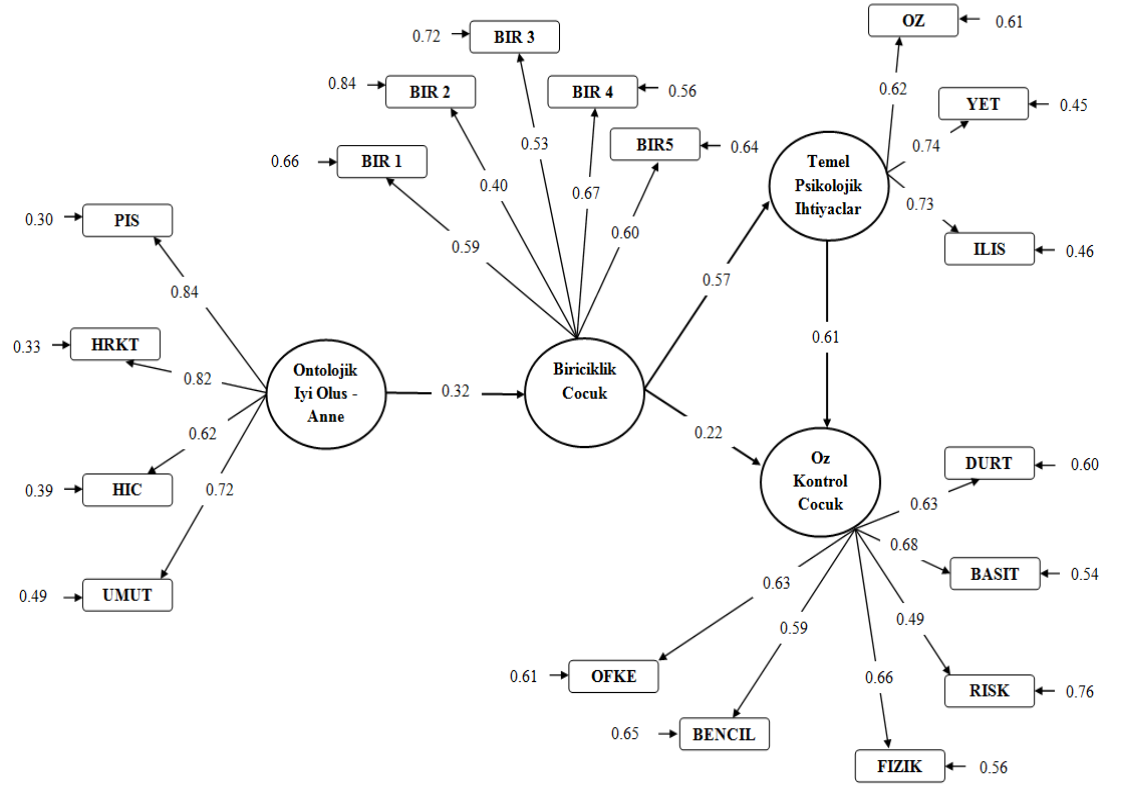
Bu bölümde yapısal eşitlik modeline göre analizler test edilmiş olup faktör ve alt faktörler arasındaki ilişkiyi belirten bulgulara yer verilmiştir. İlk olarak yapısal eşitlik modeline göre değişkenlerin arasındaki uyum ilişkisi analiz edilerek sonuçlar Tablo 4,8'de verilmiştir.

Tablo 4.8: Yapısal Modele İlişkin Uyum İyiliği Değerleri

Uyum Ölçüsü	İyi Uyum	Kabul Edilebilir	Değer	Yorum
χ^2			217.56	
Sd			131	
χ^2 / sd	2	5	1.66	Kabul Edilebilir
RMSEA	$0 < RMSEA < .05$	$.05 < RMSEA < .10$	0.082	Kabul Edilebilir
CFI	$.95 < CFI < 1$	$.90 < CFI < .95$	0.90	Kabul Edilebilir

Yapısal uyum analiz bulgularına göre sonuçların faktörler arasında uyum olduğu gözlemlenmektedir. Sonuçlara göre faktörler arasındaki uyum iyiliği puanlarının; $X^2 = 217.56$, $sd = 131$, $\chi^2 / sd = 1.66$, $RMSEA = 0.082$, $CFI = 0.90$ olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu tablo değerlerine bakıldığında faktörler arasında kabul edilebilir uyum iyiliğine sahiptir. Yapısal eşitlik modelin Standardize edilmiş parametre değerleri aşağıdaki diyagramda verilmektedir

Şekil 4.3: Yapısal Eşitlik Modeline İlişkin Standardize Edilmiş Parametre Değerleri

N=100

BIR1 = Biriciklik Parsel 1, BIR2 = Biriciklik Parsel 2, BIR3 = Biriciklik Parsel 3, BIR4 = Biriciklik Parsel 4, BIR5 = Biriciklik Parsel 5, PIS = Pişmanlık, HRKT = Harekete Geçme, HIC = Hiçlik, UMUT = Umut, DURT = Dürtüsellik, BSTGRV = Basit Görev, RISK = Risk, FZKSL = Fiziksel Hareket, BENCİL = Bencil, OFKE = Ofke, OZ = Özerklik, YET = Yeterlilik, ILIS = İlişki

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1.Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde literatür ve bulgulardan edinilen sonuçları karşılaştırarak hipotezler doğrulanmaya çalışılmıştır. Mevcut çalışmada bulunan faktörler arasındaki her bir ilişki aşağıda değerlendirilip edinilen bilgiler tartışılmıştır.

Şimşek ve Kocayörük'ün(2013) çalışmasına göre ontolojik iyi oluş'un 4 alt faktörü bulunmaktadır. Bu faktörlerden ilki Hiçlik olup insanların kişilik gelişimleri ve çevresindeki insanlara yönelik üstünlük kavramı ile olumsuz yönde, olumsuz duygu durum ile olumlu yönde ilişkisinin olduğu görülmektedir.İkinci faktör harekete geçmek, insanların dışa dönük kişilik yapısı, kendini kabul etmesi ve olumlu duygulanım ile olumlu bağ kurduğu görülmüştür.Pişmanlık alt boyutu, kişinin kendisini kabul etmesi, çevresindeki insanlara yönelik üstünlük kurma ile olumsuz yönde ilişkisinin olduğu görülmüştür.Son olarak umut faktörü ise, çevresindeki yeniliklere açık kişilik yapısı ile olumlu yönde ilişkisinin olduğu görülmüştür.(Şimşek,2013)

Bir diğer faktörlerden olan kişisel biriciklik algısı, kişilerin kendilerini diğer insanlardan ayıran özelliklerinin farkında olmasıdır. Şimşek ve Yalınçetin'in yapmış oldukları çalışmaya göre biriciklik algısı yaşam tatmini ile pozitif, depresyon ile negatif ilişkide olduğu (Şimşek,2010) ve temel psikolojik ihtiyaçların doyuma ulaştırmakta ebeveynlerin desteği ile ilişkili olduğu görülmüştür.(Şimşek ve Demir, 2014)Bu demektirki kişilerin biriciklik algısı, temel psikolojik ihtiyaçları ve yaşamlarının doyum almaları ile ilişkilidir.

Ontolojik iyi oluş insanların yaşam projelerini geliştirmesine hedeflemektedir. İnsanlar geçmiş, şuanki yaşantısı ve gelecek ile bağlantı kurup birleştirerek bir proje geliştirir ve olumlu duygulanım ile sonuçlandığı takdirde kişiler yaşam doyumunu sağlanmış olmaktadır. Şimşek ve Yalınçetin'in yukarıda bahsedilen çalışmasına bakılacak olursa, biriciklik ihtiyacı ile yaşam tatmini pozitif ilişkide olduğu bulunmuştur. Mevcut çalışmanın ontolojik iyi

oluş ile kişisel biriciklik algısı arasındaki ilişkinin bulgularına baktığımızda literatürde bulunan çalışmaları desteklediği görülmektedir. Bu bağlamda yapılan çalışmada ontolojik iyi oluş ile biriciklik algısı arasında doğrudan etki olduğu görülmüştür. Çalışmaya katılan suça sürüklenen çocukların annelerin ontolojik iyi oluş düzeyleri düşük çıkmış olup annelerdeki bu düşüklük suça sürüklenen çocukların biriciklik algısında düşürücü etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Bu demektirki annelerin kendi yaşam projelerini geliştirememesi ve yaşam amaçları olmaması sonucunda çocuklarının kişisel biriciklik algısında düşürücü etkisi olduğu görülmektedir.

Temel Psikolojik İhtiyaçlara bakılacak olursa; Özerklik, Yeterlilik ve İlişkili olma ile birlikte toplam 3 ihtiyaç bulunmaktadır. Bu üç Psikolojik ihtiyaç karşılandığı takdirde bireyler kendi potansiyelini en yüksek düzeye çıkartabilmektedir. İnsanlar bu durumu tek başlarına oluşturamayacakları için çevresindeki kişilerden destek alarak bu ihtiyaçları doyuma ulaştırma çabasıdadır. Çevresindeki kişiler ile etkileşime girerek bu etkileşimler sonucunda kişinin dış dünyaya karşı motivasyonu belirlenmekte ve iç dünyanın motivasyonu belirlenmektedir. (Deci ve Ryan, 2000'den akt. Yarkin) Bu demektirki kişilerin temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması bireylerin gelecek yaşantısının devamı noktasında oldukça önemli bir yere sahiptir.

Üç temel psikolojik ihtiyaçtan ilki Özerkliğe bakacak olursak, bireylerin yaşamlarında aldıkları kararlarını kendisinin vermesi ve bu kararları uygulamasıdır. (Kağıtçıbaşı, 2005'ten akt. Artıran) Özerklik ihtiyacının bir şekilde kişinin yaşamında doyurulmaması durumunda kişiler çevresine ve kültürüne karşı yabancılaşmaya başlarlar dolayısıyla kişilerin sağlığının bozulmasına sebep olabilmektedir. (Deci and Ryan 2000'den akt. Türk)

İkinci ihtiyaç olan yeterlilik ihtiyacı, bireylerin yaşamında karşılarına çıkan işleri, sorunları yapabilme yetisine sahip olmasına dair inancı olarak tanımlanmaktadır. (Deci ve Ryan, 1985'den akt. Yarkin)

Üçüncü ihtiyaç olan İlişkili olma ihtiyacı, bireylerin çevresinde bulunan insanlar tarafından sevme, sevilme, korunma, koruma gibi duyguları hissetmek istemesi ile tanımlanmaktadır. (Sheldon and Eliot, 1998 akt. Türk) Bu ihtiyaç,

insanların çevrelerinde olan diğer kişiler ile sağlıklı ilişki kurması açısından önemli bir yeri bulunmaktadır.(Özer, 2009 akt. Türk)

Yapılan çalışmalara bakılacak olursa Şimşek ve Yalıntekin' in Kişisel Biriciklik Algısı ile ilgili yapmış oldukları çalışama sonucunda; yeni Deneyimlere açık olma ve dışa dönük kişik yapısı ile biriciklik algısı arasında yüksek kolerasyon görülmüş olup nevroitik yapısı ile negatif kolerasyon gözlemlenmiştir.Aynı zamanda Kişisel biriciklik algısı otomoni, yeterlilik ve bağıllıkla olumlu ilişki bulunmuştur.Mevcut çalışmada suçta sürüklenen çocukların biriciklik algısı ile çocukların temel psikolojik ihtiyaçları arasında olumlu ilişki çıkması sonucunda yapılan çalışma literatürü desteklemektedir. Bu demektirki çocuklar kendilerini yaşamlarında biricik hissetmeleri sonucunda temel psikolojik ihtiyaçlarıda karşılanmaktadır.Böylece çocukların biriciklik değerleri ile temel psikolojik ihtiyaçları arasında doğrudan etkisi olduğu sözkonusudur.Yapılan bu araştırmada suçta sürüklenen çocukların kendilerini biricik hissetme düzeyleri düşük çıkmıştır.Bu çocuklardaki düşük biriciklik hissi doğrudan etki ettiği Temel psikolojik ihtiyaçlarında doyuma ulaşmamasına neden olmaktadır.

Temel psikolojik ihtiyaçlar ile öz kontrol arasındaki ilişkiyi incelediğimizde; temel psikolojik ihtiyaçlar bireylerin çevrelerinde bulunan insanların desteğinin de olmasıyla karşılanılan 3 temel ihtiyaçtan oluştuğunu daha önceden bahsetmiştik. Bu ihtiyaçlar Özerklik, Yeterlilik ve ilişkili olmadan oluşmaktadır.Temel Psikolojik İhtiyaçlar üzerine Kosmala – Anderson ve ark. (2010) yapmış oldukları çalışmada diyabet hastalar üzerine çalışan klinisyenlerin yeterlilik ihtiyaçlarının karşılanması nı incelemişlerdir.İnceleme sonucunda temel psikolojik ihtiyaçlarımızdan olan özerklik ve ilişkili olma ihtiyaçlarından ziyade yeterlilik ihtiyacının bireylerin öz kontrol düzeyini en çok etkileyen faktör olduğu bulunmuştur. (2011' den akt. Murat Artıran)Bu bağlamda temel psikolojik ihtiyaçlardan yeterlilik ihtiyacının öz kontrol üzerinde etkisi olduğu daha önceki yapılan çalışmalarda ortaya konmuştur.

Kendini kontrol teorisine baktığımızda; aile süreçlerinin etkilerine ilişkin çalışmalar incelendiğinde anne ve babaların yetersiz ve olumsuz denetimleri çocuklardaki düşük benlikle ilişkili olduğu belirlenmiştir.(

Vazsony, Belliston, 2007) Yurtdışında yapılan çalışmaların bazılarında bakılacak olursa ebeveynlerin çocuklarına özerklik desteği ve şiddet davranışları arasında ilişkili olduğu bulunmuştur.(Eccles, Erken, Fraser, Belansky ve McCarthy,1997; Hermen, Dornbusch,Herran ve Herting,1997’de akt. Özdemir ve Ark.,2913) Öz kontrol teorisine dayanarak Türkiye’de yapılan çalışmaya göre, türk gençlerinin ebeveyn süreçleri ile düşük kendini kontrolü ve saldırganlık arasındaki ilişki test edilmiştir.Bu çalışmanın amacı ebeveynlerin yakınlık, ebeveyn izlemi ve akran onayı ile düşük kendini kontrol ile saldırganlık arasındaki doğrudan yada dolaylı ilişkinin araştırılmasıdır.Sonuçlara göre ebeveyn süreçleri ile öz denetim arasında anlamlı ilişki olduğu gözlemlenmiştir.

Literatürde bulunan çalışmalara bakılacak olursa ebeveynlerinin çocuklarına özerklik desteği sağlamaması durumunda öz denetimlerinin düşük olduğu bulunmuştur.Özdemir ve arkadaşlarının Türkiye adaptasyonu çalışmasına bakıldığında ebeveynlerin süreçleri çocuklarının öz denetiminin düzeyine etkilediğini belirterek yurtdışı çalışmaları ile aynı sonuçlar elde edilmiştir.Aynı zamanda Kosmala – Anderson ve ark. (2010) yapmış oldukları çalışmaya bakıldığında yeterlilik ihtiyacının diğer 2 ihtiyaca göre daha fazla öz kontrolle etkilediği tespit edilmiştir. Mevcut çalışmanın bulgularına bakılacak olursa çocukların temel psikolojik ihtiyaç düzeyleri ile çocukların öz kontrolü arasında anlamlı ilişki çıkmış olup bu çalışma literatürü desteklemektedir.Bu demektirki temel psikolojik ihtiyaçlar ile öz kontrol arasında doğrudan ilişki olduğu görülmektedir.Araştırmaya katılan suça sürüklenen çocukların temel psikolojik ihtiyaçları karşılanmaması sonucunda kendilerini kontrol etmekte zorlandıkları görülmektedir.

Sonuç olarak yapılan literatür taraması ve mevcut çalışma sonuçlarına göre çocukların annelerinin ontolojik iyi oluş seviyelerinin düşük olması yaşam doyumu düşük olması anlamına gelmektedir.Çocukların biriciklik algısı çevresindeki kişiler tarafından belirlenmektedir.Literatürde bulunan çalışmalarda bakılacak olursa Yaşam doyumu ile biriciklik algısı ilişkili olduğu bulunmuştur.Annelerinin yaşam doyumu ile çocuklarının biriciklik algısının seviyeleri anlamlı düzeyde ilişkili bulunmuştur.Aynı zamanda Çocukların biriciklik algısı yine çocukların Temel Psikolojik İhtiyaçlarını ve Öz kontrolü

ile anlamlı düzeyde ilişkili çıkmıştır. Ayrıca Temel Psikolojik İhtiyaçların Öz kontrol seviyesi arasında anlamlı düzeyde ilişkili olduğu için bulunmuştur. Bu demektir ki annenin Ontolojik İyi Oluş'u çocuğun Biriciklik düzeyi ile ilişkiliyken, Çocuğun biriciklik düzeyi, kendi öz kontrolü ve Temel Psikolojik İhtiyaçlarıyla ilişkilidir. Aynı zamanda çocuğun Temel Psikolojik ihtiyacı ile öz kontrolü arasında da ilişki görülmektedir. Ontolojik iyi oluş, biriciklik, Öz kontrol ve Temel Psikolojik ihtiyaç faktörleri ile kendi alt faktörleri arasında ilişkili oldukları görülmüştür. Mevcut çalışma literatürde bulunan diğer çalışmaları desteklediği görülmektedir. Bu bağlamda Suça sürüklenen çocukların annelerinin yaşam amaçları olmaması çocukların kendilerini biriciklik hissedemesine sebep olmaktadır. Düşük biriciklik düzeyi ise bu çocuklarda temel psikolojik ihtiyaçlarının doyuma ulaşmamasına ve kendilerini kontrol etmelerinde zorluk yaşamalarına doğrudan etki etmektedir. Aynı zamanda çocukların temel psikolojik ihtiyaçları karşılanmaması da kendilerini kontrol etmelerinde zorlanmalarına etki etmektedir.

Mevcut çalışmada suça sürüklenmiş çocukların annelerinin ontolojik iyi oluşu çocukların kişisel biriciklik algısı ile doğrudan, çocukların kişisel biriciklik algısı ile çocukların temel psikolojik ihtiyaçları ve öz kontrolü arasında doğrudan, çocukların temel psikolojik ihtiyaçları ile öz kontrolü arasında doğrudan ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu bağlamda suça sürüklenen çocukların annelerinin ontolojik iyi oluş düzeyi ile bu çocukların öz kontrol düzeylerine dolaylı olarak etkisinin olduğu görülmektedir. Suça sürüklenen çocukların annelerinin ontolojik iyi oluş düzeyleri çocukların öz kontrol'üne etkisinde biriciklik algısı ve temel psikolojik ihtiyaçların aracılık ettiği görülmektedir.

5.2. SONUÇ ve ÖNERİLER

Mevcut araştırmanın amacı suça sürüklenmiş çocukların annelerinin ontolojik iyi oluş'u çocukların öz kontrolüne etkisinde biriciklik algısının ve temel psikolojik ihtiyaçların aracılık etkisinin belirlenmesidir. Çalışmanın sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda suça sürüklenen çocukların annelerinin ontolojik iyi oluş'u çocukların öz kontrolüne etkisinde biriciklik algısının ve temel psikolojik ihtiyaçlarının etkisinin aracılık rolü olduğunu göstermektedir. Böylece mevcut çalışmanın hipotezleri doğrulanmıştır.

Araştırma sonucunda, annelerinin ontolojik iyi oluşu çocuklarının öz kontrol düzeyi arasındaki ilişkiyi biriciklik algısının ve temel psikolojik ihtiyaçların aracılık ettiği tespit edilmiştir. Bundan sonraki yapılacak olan çalışmalarda, mevcut çalışmada yer alan ontolojik iyi oluş ile öz kontrol düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi sonucunda bu faktörlerin altında yatan nedenlere bakılarak detayda analiz yapılması yararlı olacaktır.

Mevcut çalışmanın ortaya koymuş olduğu en önemli tespit annenin ontolojik iyi oluş' u ile çocuğun öz kontrol düzeyine etkisi üzerinde biriciklik algısı ve temel psikolojik ihtiyaçların aracılık rolü olduğu yönünde bulunmuştur.

Mevcut çalışmanın alanda çalışan diğer uzmanlar tarafından çocukların öz kontrol düzeylerine ilişkin çalışırken annelerin ontolojik iyi oluş düzeyi ile çocukların biriciklik algısı ve temel psikolojik ihtiyaçların karşılanması üzerine çalışmalar yapılması önemli olup suça sürüklenmiş çocukların yararına oluşacağı düşünülmektedir.

Suçta sürüklenen çocukların yaş aralığı göz önünde bulundurulduğunda, ergenlik döneminin getirmiş olduğu bazı davranışlar suça sürüklenmeyi ebeveynlerinin ontolojik iyi oluşları ile bağlantılı olup suça sürüklenmenin alt etkenleri bakımından ebeveynlerin rol ve fonksiyonları bu yönde önem taşımaktadır.

Annenin Ontolojik iyi oluş, suça sürüklenen çocukların kişisel biriciklik algısı ve öz kontrol düzeyleri, temel psikolojik ihtiyaçları ile ilgili literatürde fazla araştırmaların olmaması ve teorik olarak bu etkenlerin alt yapılarının güçlü olması sebebiyle bu alan üzerine daha fazla araştırmalar yapılması gerekmektedir.

Mevcut çalışmadaki kullanılan faktörleri, başka değişkenler ile ilişkileri incelenmesi hem araştırma alanında hem de klinik alanında uygulanması gerektirmektedir. Çalışmanın farklı yaş ve aile tiplerinde detaylı analiz yapılarak veya kişi sayısı artırılarak mevcut çalışma zenginleştirilebilir.

5.3. SINIRLILIKLAR

Yapılan araştırmanın verileri 15 ile 18 yaş arasında mahkeme kararı ile danışmanlık tedbiri verilen suça sürüklenmiş çocuklar ve bu çocukların

annelerinden katılım sağlanmıştır. Araştırma, ocuklara Temel Psikolojik ihtiyaçlar leği, Kişisel Biriciklik Algısı leği, z Denetim leği, Demografik Soru Formu, annelere ise Ontolojik Well-Being leği uygulanmıştır. Katılımcılar araştırmada suça sürüklenmiş olan çocuklarının incelenmesinde ocukların Temel Psikolojik İhtiyaçlar leği, Kişisel Biriciklik Algısı leği, z Denetim leği, Demografik Soru Formunun ve çocukların annelerinin Ontolojik Well-Being leğinin bu çalışma için yeterli olduğu varsayılmıştır.

Mahkeme kararı ile suça sürüklenen çocuklar adı verilen bütün çocukları kapsamamaktadır. Yapılan araştırma sadece suç işleyen çocukları ile sınırlıdır.

KAYNAKÇA

- Artıran, M., 2015, Akılcı Duygucu Davranışçı Kuram ve Öz- Belirlenim Kuramı Çerçevesinde Yeni Bir Ölçek: Akılcı – Duygucu Öz – Belirlenim (ADÖB) Ölçeğinin Geliştirilmesi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul.
- Burt, C. L., 1925, The Young Delinquent. London University , London.
- Canter, D. ,2011 , Suç Psikolojisi ,1. Baskı , Syf : 19 – 22, 26,43 Imge Kitapevi, İstanbul
- Çetinkaya, E.,2011 Emekli Bireylerde Yaşam Doyumunun Yordayıcıları Olarak Sosyal Destek ve Öz –Yeterlilik, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikolojik ve Rehberlik Bilim Dalı, Ankara
- Çikrikci, Ö., 2015, Öz- Belirleme Kuramına Göre İhtiyaç Doyumunun Olumlu Yönelimler Üzerindeki Etkisinin Bağlanma Stilleri Açısından İncelenmesi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Doktora Tezi, Erzurum.
- Çocuk Koruma Kanunu, T. C. Resmi Gazete, 15 Temmuz 2005, sayı: 5395.
- Durmaz, M., 2012, Ortaöğretim Öğrencilerinin(10. Sınıf) Temel Psikolojik İhtiyaçlarının Karşılaşmışlık Düzeyleri Motivasyon ve Matematik Kaygısı Arasındaki İlişkilerin Belirlenmesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Matematik Öğretmenliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Bolu
- Fırat, C., 2009, Suça Sürüklenmemiş Çocuklarda Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeyinin Farklı Değişkenler ve Algılanan Anne Baba Tutumları Bakımından İncelenmesi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

- Kuzu Taşçı, D.,2014, Yüksek Lisans Tezi,Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ile Depresyon İlişkisinin Açıklanmasında Ontolojik İyi Oluş Değişkeninin Aracı Rolü Bir Yol Analizi Çalışması, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı,İstanbul.
- Orçin, G., 2013, Yazılı Basında Sürüklenen Çocukların Sunumu Üzerine Bir İnceleme, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,Gazetecilik Anabilim Dalı,Genel Gazetecilik Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tez, syf:18
- Özdemir, Y., Vazsonyi, A.T. , Çok, F., Parenting processes and aggression: The role of self-control among Turkish adolescents, Journal of Adolescence, 2013
- Reisoğlu, S.,2014, Doktora Teziüniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının yordamasa beş faktör kişilik özellikleri, Mizah Tarzları ve Duyusal Zekanın Rolü, Karadeniz Teknik Üniversitesi Rehberlik ve Danışmanlık Bilim Dalı, Trabzon.
- Sürücü, A., Arslan C., Suça Sürüklenmiş Çocuklar ve Psikolojisi, 2002
- Şahin, B. , 2015, Dünyaya İlişkin Varsayımlar, Kişilik, Mutlak Doğru İhtiyacı ve Biriciklik Algısı Değişkenlerinin Depresyon ve İyi Oluş ile İlişkinde Dinsel Görüşün Etkisi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı ,Yüksek Lisans Tezi,İstanbul
- Şimşek, Ö. F. (2009), Happiness Revisited: Ontolojik Well –Being as a Theory- Based Construct of Subjective Well- Being. Journal of Happiness Studies.
- Şimşek, Ö. F. & Yalınçetin B. (2010). I feel unique, therefore I am: the development and preliminary validation of the personal sense of uniqueness (PSU). Personality and Individual Differences, 49(6), 576–581.
http://www.researchgate.net/profile/Oemer_Simsek/publication/2

23560508_I_feel_unique_therefore_I_am_The_development_and_preliminary_validation_of_the_personal_sense_of_uniqueness_(PSU)_scale/links/02bfe50fc7307ae6ae000000.pdf

Şimşek, Ö.F. (2013). Self-absorption paradox is not a paradox: illuminating the dark side of selfreflection. *International Journal of Psychology*, 48(6), 1109–1121. <http://dx.doi.org/10.1080/00207594.2013.778414>

Şimşek, Ö. F. & Demir, M. (2014). A cross-cultural investigation into the relationships among parental support for basic psychological needs, sense of uniqueness, and happiness. *The Journal of Psychology*, 2014, 148(4), 387–411. doi: 10.1080/00223980.2013.805115

Tuzgöl Dost, M., 2005, Öznel İyi Oluş Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması, *Türk Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi*, Cilt 3, Sayı 23

Türk Ceza Kanunu, <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/5237.htm>, 2004

Türk, S., 2013, Akademisyenlerin Temel PSİKOLOJİK İhtiyaçlarının ve Temel Doyum Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul

Uluğtekin, S. ,2004 Çocuk Mahkemeleri ve Sosyal İnceleme Raporları, Türkiye Baro Birliği, Ankara

Vazsonyi, A.T. , Belliston, L.M. ,2011, THE FAMILY → LOW SELF-CONTROL → DEVIANCE : A Cross-Cultural and Cross-National Test of Self-Control Theory, *Criminal Justice and Behavior*, Auburn University, 2007

Yarkin, E., 2014, Temel Psikolojik İhtiyaçların Karşılama Düzeyinin İlişki Doyum ve Yaşam Doyumu Düzeyine Katkısının İncelenmesi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

Yavuzer, H., 1981, Psiko-Sosyal Açıdan Çocuk Suçluluğu.,Doçentlik Tezi,
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakóltesi Yayınları, İstanbul.

Yavuzer, H. ,2012,Çocuk Psikolojisi, 34.basım, İstanbul, remzi kitapevi,
syf:49,130,131

Yavuzer, H. ,2011, Çocuk ve Suç. 14. Baskı, s.31, Remzi Kitapevi, İstanbul.

EKLER

Ek 1 :Kişisel Biriciklik Algısı Ölçeği

Aşağıda kendinize ilişkin birtakım ifadeler bulunmaktadır. Bu ifadelerin doğru ya da yanlış yanıtının olması söz konusu değildir. Bu araştırma açısından önemli olan, her bir ifadenin sizin gerçekten düşündüklerinizi ya da hissettiklerinizi ne derecede yansıttığıdır. Lütfen her bir ifadeyi dikkatle okuduktan sonra bu ifadelerin sizin kendinize ilişkin algılarınızı ne kadar yansıttığını aşağıdaki derecelendirmeyi dikkate alarak belirtiniz. Yanıtlarınızı size verilen optik formlara kodlamanız gerekmektedir. Yardımlarınız için teşekkür ederiz.

	A. Hiç Katılmıyorum	B. Biraz Katılıyorum	C. Katılıyorum	D. Oldukça Katılıyorum	E. Tamamen Katılıyorum
1.) İnsanlar beni tanımaya başladıkça sadece bana özgü olan yanlarımı da kavramaya başlarlar.					
2.) Biricik olduğumu hissediyorum.					
3.) Beni diğerlerinden ayıran en özgün yönlerimin ne olduğunu düşündüğümde pek bir şey bulamıyorum.					
4.) Beni ben yapan özelliklerimin diğer insanlarınkinden farklı olduğunu düşünürüm.					
5.) Bazı özelliklerimin tamamen bana ait olduğunu hissederim.					

Ek 2 : Öz Kontrol Ölçeği

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Sıklıkla düşünmeden anlık güdüsel hareket ederim.					
2. Herhangi bir uzak hedeften sapma pahasına bile, bana o an keyif veren şeyleri sıklıkla yaparım.					
3. Uzun vadede başıma geleceklerden çok kısa vadede olacaklarla daha ilgiliyim.					
4. Gelecekle ilgili hazırlıklara çok fazla düşünce ve enerji sarfetmem.					
5. Zor olacağını bildiğim projelerden sıklıkla uzak dururum.					
6. Yeteneğimin sınırlarını zorlayan gerçekten zor işlerden hoşlanmam.					
7. İşler karmaşıklaşınca, bırakma ya da geri çekilme eğiliminde olurum.					
8. Bana hayatta en çok zevki, yapılması en kolay işler verir.					
9. Biraz riskli şeyler yaparak ara sıra kendimi test etmekten hoşlanırım.					
10. Bazen sadece eğlence için risk alırım.					
11. Başımı derde sokacak şeyleri yapmayı bazen heyecanlı bulurum.					
12. Heyecan ve macera benim için güvenlikten daha önemlidir.					
13. Seçim şansım olsa, hemen hemen her zaman fiziksel bir şey yapmayı zihinsel şeylere tercih ederim.					
14. Oturduğum ve düşündüğüm anlardan çok hareket halinde olduğum anlarda hemen hemen her zaman daha iyi hissederim.					
15. Okuyup fikirlere kafa yormaktansa dışarı çıkıp bir şeyler yapmayı daha çok severim.					
16. Benim yaşımdaki çocuklardan daha fazla enerjiye ve hareket etmeye ihtiyacım olduğunu düşünüyorum.					
17. Yaptığım şeyler insanları sınırlendirirse, bu onların sorunudur benim değil					
18. Başkalarına zorluk çıkarsa bile önce kendi işime bakmaya çalışırım					
19. Başkalarına sorun yarattığımı bildiğimde bile istediğim şeyleri elde etmeye çalışırım.					
20. Başkaları sorun yaşarken onlara çok duyarlı davranmam.					
21. Çok kolay öfkeden kendimi kaybederim.					
22. İnsanlara sınırlendiğimde, sıklıkla, öfkenin nedenini anlatmaktan çok onları kırmak içimden gelir.					
23. Gerçekten sınırlendiğimde diğer insanlar benden uzak durmalılar.					
24. Birisiyle ciddi fikir ayrılığı yaşadığımda, sınırlenmeden sakince durumu konuşmak benim için genellikle zordur.					

Ek 3 : Demografik Soru Formu

Araştırmanın Adı : Suça Sürüklenen Çocukların Annelerinin ontolojik iyi oluş'u çocuktaki öz kontrole etkisinde biriciklik algısı ve temel psikolojik ihtiyaçların aracılık etkisinin belirlenmesi

Proje Yöneticisi : Tuğçe Rabia TUNCEL

Cinsiyetiniz :Kadın () Erkek ()

1) Katılımcının Yaşı?

- a) 14 yaş
- b) 15 yaş
- c) 16 yaş
- d) 17 yaş
- e) 18 yaş

2) Eğitim durumunuz?

- a) İlkokul terk
- b) İlkokul mezunu
- c) İlköğretim mezunu
- d) Lise öğrencisi
- e) Lise terk
- f) Lise mezunu

3) Ailenizin Gelir Düzeyi nedir?

- a) 600TL' nin altında
- b) 601TL - 1000TL arasında
- c) 1001TL – 1500TL arasında
- d) 1.501TL – 2000TL arasında
- e) 2.000 TL üzerinde

4) Kimlerle yaşıyorsunuz?

- a) Annem, babam ve kardeşlerimle
- b) Sadece annemle
- c) Sadece babamla
- d) Kardeşlerimle
- e) Hiçbiri

5) Kaç kardeşiniz?

- a) Tek çocuk
- b) 2- 4 kardeş
- c) 5 – 7 kardeş
- d) 8 -10 kardeş
- e) 11 – +

6) Ebeveynlerinizin sağ/ ölü durumu?

- a) Anne sağ –baba sağ
- b) Anne ölü – baba sağ
- c) Anne sağ – baba ölü
- d) Anne ölü – baba ölü

7) Ebeveynlerinizin öz/ üvey durumu?

- a) Anne Öz –baba öz
- b) Anne üvey – baba öz
- c) Anne öz – baba üvey
- d) Anne üvey – baba üvey

8) Annenizin eğitim durumu?

- a) Okuryazar değil.
- b) İlkokul terk
- c) İlkokul mezunu
- d) İlköğretim mezunu
- e) Lise ve üstü mezunu

9) Babanızın eğitim durumu?

- a) Okuryazar değil.
- b) İlkokul terk
- c) İlkokul mezunu
- d) İlköğretim mezunu
- e) Lise ve üstü mezunu

10) İstanbul'a ne zaman göç ettiniz?

- a) Ailem ben doğmadan önce göç etmişler
- b) 0 – 3 yaş arasında göç ettik
- c) 3 – 6 yaş arasında göç ettik
- d) 6 – 14 yaş arasında göç ettik
- e) 14 – 18 yaş arasında göç ettik

11) İstanbul'a nereden göç ettiniz?

- a) Ege / Marmara Bölgesinden göç ettikler
- b) Karadeniz Bölgesinden göç ettiler
- c) İç Anadolu Bölgesinden göç ettiler
- d) Doğu Anadolu Bölgesinden göç ettiler
- e) Güneydoğu Anadolu Bölgesinden göç ettiler

12) Babanızın çalışma durumu?

- a) Mesleği yok – çalışmıyor.
- b) Mesleği var - çalışmıyor.
- c) Düzensiz bir işte çalışmakta.
- d) Düzenli bir işte çalışmakta.

13) Annenizin çalışma durumu ?

- a) Mesleği yok – çalışmıyor.
- b) Mesleği var - çalışmıyor.
- c) Düzensiz bir işte çalışmakta.
- d) Düzenli bir işte çalışmakta.

14) Çevrenizde Alkol kullanan var mı?

- a) **Annem / babam kullanıyor.**
- b) **Kardeşlerim kullanıyor.**
- c) **Akrabalarım kullanıyor.**
- d) **Arkadaşlarım kullanıyor.**
- e) **Çevremde alkol kullanan yoktur.**

15) Çevrenizde uyuşturucu madde kullananlar varmı ?

- a) **Annem / babam kullanıyor.**
- b) **Kardeşlerim kullanıyor.**
- c) **Akrabalarım kullanıyor.**
- d) **Arkadaşlarım kullanıyor.**
- e) **Çevremde uyuşturucu madde kullanan yoktur.**

16) Ebeveynlerin sana veya kardeşlerine şiddet uygular mı?

- a) **şiddet uygulamazlar.**
- b) **Arasıra şiddet uygularlar.**
- c) **Genellikle şiddet uygularlar.**
- d) **Her zaman şiddet uygularlar.**

17) Ebeveynlerin sana veya kardeşlerine hata yaptığımızda cezalandırırlar mı?

- a) **Cezalandırmazlar.**
- b) **Arasıra cezalandırırlar.**
- c) **Genellikle cezalandırırlar.**
- d) **Her zaman şiddet Uygularlar.**

18) Aileniz size ne tür cezalar verir?

- a) **Odaya kitlerler.**
- b) **şiddet uygularlar.**
- c) **Harçlıgımı keserler.**
- d) **Çevre ile iletişimi keserler**
- e) **Telefonumu alırlar**
- f) **Cezalandırmazlar**

19) Anneniz ile babanız kavga ederler mi?

- a) **Kavga etmezler.**
- b) **Arasıra kavga ederler**
- c) **Genellikle kavga ederler**
- d) **Her zaman kavga ederler**

20) Evden kaçma durumunuz?

- a) **Kaçmadım.**
- b) **1 kez kaçtım**
- c) **2 - 4 kez kaçtım**
- d) **4-6 kez kaçtım**
- e) **6'dan fazla kaçtım**

21) Ailede tutuklanma / suç işleme durumu?

- a) **Anne**
- b) **Baba**
- c) **Kardeşlerinizden biri ya da birkaçı**
- d) **Akrabalarım**
- e) **Çevrende suç işleyen yok**

22) İşlediğiniz suç nedir?

- a) **Hırsızlık**
- b) **Uyuşturucu Madde Kullanma**
- c) **Adam Yaralama**
- d) **Mala Zarar Verme**
- e) **Dolandırıcılık**
- f) **Suç işlemedim**

23) Suç işleme amacınız nedir?

- a) **Kendimi kontrol edemedim**
- b) **Paraya ihtiyacım vardı**
- c) **Eğlenmek için**
- d) **Başkalarının zoruyla işledim**

24) Daha önce kaç kez suç işlediniz?

- a) 1 kez suç işledim
- b) 2-4 kez suç işledim
- c) 5-6 kez suç işledim
- d) 7-9 kez suç işledim
- e) Sayısını hatırlamıyorum
- f) Suç işlemedim

25) Ne kadar sıklıkla suç işlediniz?

- a) Ayda 1 suç işlerim
- b) 3 ayda 1 suç işlerim
- c) 6 ayda 1 suç işlerim
- d) Yılda 1 suç işlerim
- e) Suç işlemedim

26) Başka işlediğiniz suçlar nelerdir?

- a) Cinsel istismar
- b) Konut Dokunulmazlığı İhlâli
- c) Tehdit - Şantaj
- d) Yaralama
- e) Hırsızlık
- f) Suç işlemedim
- g) 1 kez suç işledim

27) İşlediğiniz suç hakkında ne düşünüyorsunuz?

- a) Hiç Pişman olmadım
- b) Bazı zamanlar pişman olurum.
- c) Genellikle pişman olurum
- d) Her zaman pişman olurum
- e) Suç işlemedim

28) Suç işlediğiniz andaki düşünceniz neydi?

- a) Ceza alacağımın farkında değildim
- b) Ceza alacağımın farkındaydım
- c) Ceza alacağımın farkındaydım fakat sonucun buraya geleceğini bilmiyordum
- d) Ceza alacağımı ve sonucunun bu şekilde olacağını bilmiyordum.
- e) Suç işlemedim

29) Gelecek ile ilgili plânlarımız nelerdir?

- a) Herhangi bir planım yok
- b) Geleceği düşünemiyorum
- c) Bir işte çalışıp para kazanmak
- d) Okulumu devam edip meslek sahibi olmak

Ek 4 : Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği

	A	B	C	D	E
	Bana Hiç Uygun Değil	Bana Çok Az Uygun	Bana Uygun	Bana Oldukça Uygun	Bana Tamamen Uygun
1. Kendi hayatımı nasıl yaşayacağıma karar vermede kendimi özgür hissedirim.					
2. Etkileşim içerisine girdiğim insanları gerçekten severim.					
3. Sıklıkla kendimi çok yeterli <u>hissetmem</u> .					
4. Yaşamımda kendimi baskı altında hissediyorum.					
5. Beni tanıyan insanlar yaptığım şeyleri iyi yaptığımı söylerler.					
6. İletişim içerisine girdiğim insanlarla iyi anlaşırım.					
7. Fazlasıyla kendi kabuğuma çekilirim ve fazla sosyal etkileşime <u>girmem</u> .					
8. Düşünce ve görüşlerimi ifade etmede kendimi genel olarak özgür hissedirim.					
9. Bugünlerde, ilgimi çeken yeni şeyleri öğrenebiliyorum.					
10. Düzenli olarak etkileşim içinde olduğum insanları arkadaşım olarak kabul ederim.					
11. Günlük yaşamımda sıklıkla bana söylenen şeyleri yapmak zorunda hissedirim.					
12. Yaşamımdaki insanlar bana özen gösterirler.					
13. Çoğu zaman yaptığım şeylerden kaynaklanan bir başarı hissi yaşarım.					
14. Etkileşim içerisinde olduğum insanlar duygularımı dikkate alırlar.					
15. Ne kadar yetenekli olduğumu göstermek için yaşamımda çok fazla şansım <u>olmuyor</u> .					
16. Yakın olduğum çok fazla insan yok.					

	A	B	C	D	E
	Bana Hiç Uygun Değil	Bana Çok Az Uygun	Bana Uygun	Bana Oldukça Uygun	Bana Tamame n Uygun
17. Gündelik olaylarda kendim gibi davrandığımı hissedirim.					
18. Düzenli olarak etkileşim içinde olduğum insanlar benden çok hoşlanıyor gibi <u>görünmüyor</u> .					
19. Sıklıkla kendimi yetersiz hissediyorum.					
20. Gündelik yaşamımda, bir şeyleri nasıl yapmam konusunda kendi adıma karar vermek için çok şansım olmuyor.					
21. İnsanlar genelde bana karşı cana yakın davranırlar.					

Ek 5 : Ontolojik İyi Oluş Ölçeği

Lütfen yaşamınızı geçmiş, bugünü ve geleceğiyle kişisel bir proje olarak düşünün. Her proje gibi, yaşamınızın da tamamlanmış (GEÇMİŞ), yaşanmakta olan (ŞİMDİ) ve yaşanacak (GELECEK) parçaları söz konusudur. Sizden beklenen, bu parçaların her birine kendi içinde bir bütün olarak baktığınızda, verilen duyguları ne kadar yoğun hissettiğinizi aşağıdaki ölçeği dikkate alarak derecelendirmenizdir.	Hiç Hissetmiyorum	Biraz Hissediyorum	Yoğun Hissediyorum	Oldukça Yoğun Hissediyorum	Çok Yoğun Hissediyorum
YAŞAM PROJEMİN TAMAMLANMIŞ KISMINA BAKTIĞIMDA					
01. Gurur duyuyorum ®	A	B	C	D	E
02. Hayal kırıklığı hissediyorum	A	B	C	D	E
03. Tatmin yaşıyorum ®	A	B	C	D	E
04. Pişmanlık hissediyorum	A	B	C	D	E
05. Üzüntü duyuyorum	A	B	C	D	E
06. Suçluluk hissediyorum	A	B	C	D	E
07. Yetersizlik hissediyorum	A	B	C	D	E
YAŞAM PROJEMİN YAŞAMAKTA OLDUĞUM KISMINA BAKTIĞIMDA					
08. Yorgun hissediyorum ®	A	B	C	D	E
09. Coşkulu hissediyorum	A	B	C	D	E
10. Amaçsız hissediyorum	A	B	C	D	E
11. Kaybolmuş hissediyorum	A	B	C	D	E
12. Motive olmuş hissediyorum	A	B	C	D	E
13. Enerjik hissediyorum	A	B	C	D	E
14. Heyecanlı hissediyorum	A	B	C	D	E
15. Sorumsuz hissediyorum	A	B	C	D	E
16. Bomboş hissediyorum	A	B	C	D	E
17. Kaygılı hissediyorum	A	B	C	D	E
18. Çaresiz hissediyorum	A	B	C	D	E
YAŞAM PROJEMİN GELECEĞİNİ DÜŞÜNDÜĞÜMDE					
19. Umutlu hissediyorum	A	B	C	D	E
20. Güçlü hissediyorum	A	B	C	D	E
21. Kendinden emin hissediyorum	A	B	C	D	E
22. Cesur hissediyorum	A	B	C	D	E
23. Dört gözle beklediğimi hissediyorum	A	B	C	D	E
24. Hevesli hissediyorum	A	B	C	D	E

ÖZGEÇMİŞ

Ad : Tuğçe Rabia
Soyad : TUNCEL
Doğum Tarihi : 29.08.1991
E-mail : tugcerabiatncl@gmail.com

Eğitimi:

- İstanbul Arel Üniversitesi- Klinik Psikoloji Yüksek Lisans
2014-2016
- İstanbul Arel Üniversitesi- Psikoloji Lisans
2009-2013

Yabancı Dil:

-İngilizce

İş Deneyimleri:

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı: Sosyal Hizmetler
2013 - Halen